
دەمتەقە
وەگەرد بایێ
رێوار ئاودانان

دەمتەقە وەگەرد بایۆ

(گفتگو با باد)

کوومە هەڵبەس

دەمتەقە وەگەرد بایٚ

(گفتگو با باد)

رێوار ئاودانان

ناسنامەیٚ پرتووک

ناو: دەمتەقە وەگەرد بایٚ

کوومەکوڵە هەڵبەس

وەکوردیی خوارین: پاڵەیی (پەهلەیی ــ فەیلی)، کەڵهوڕی، لەکی

بڤەش: رێوار ئاودانان

بڵاوگە: چیا

یەکم چاپ: ۱۳۹۹ هەتاوی / ۲۷۲۰ کوردی

مشخصات کتاب

عنوان: گفتگو با باد

مجموعه شعر کوتاه دوزبانەی کُردی ـ فارسی

شاعر: ریوار آبدانان

انتشارات: چیا

چاپ نخست: ۱۳۹۹ خورشیدی / ۲۷۲۰ کُردی

١

ـ ئی درگا، وه کام کلیل چەکیا؟

ـ بێکلیلی

ـ با کدامین کلید، گشوده گشت این در؟

ـ بی‌کلیدی

٢

هزار ساڵێ ترەک...

ئەۆ هیردڵە تووس بێناوە

منم!

هزار سالِ بعد...

آن ذرّه‌ی غبارِ بی‌نام

منام!

٣

ـ ها چە کەری پەژارە؟

ـ ئەژ بەرد دڵ، پەیکەرێ تاشم

ـ چه می‌کنی تو ای اندوه؟

ـ تندیسی می‌تراشم، از سنگِ دل

۴

هشکەگڵاڵ

ڤەرەو دەریا دەرێ

تەنیا، بایْ!

خُشک‌رود

رو به دریا می‌بَرَد

تنها، باد!

٥

سەوزک نییم

ڤەرچە بایٚ نەیٚڤەریٚکەم؟!

سبز که نیستم

باد چرا مرا نمی‌بَرَد؟!

٦

دیر و نزیک،

نیمەکەیٚ نسار مۆنگە:

مەرگ

دور و نزدیک،

نیمەی همیشه در سایەی ماه است:

مرگ

٧

دڵێک لەرزا

هەزار هەزار ئاسارە داجڕیا

لە تەزبێیەکەیٚ مووڵەق

دلی لرزید

هزار هزار ستاره فرو افتاد

از تسبیحِ کهکشان

٨

پایٚ ئەقڵت چقیا خەڕە

مەر دەس دڵ دراریٚکەت!

پای عقل‌ات در گِل فرو ماند

مگر دستِ دل بیرون‌ات آورد!

٩

زەمدار و تەنیا

نە یەێساڵ، سەد ساڵ

نە یەێ کەس، یەێ گەل!

زخمی و تنها

نه یک سال، صد سال

نه یک نفر، یک خلق!

١٠

سایەم، ئەفتاو نەیڤینێ

ئەفتاو، سایەم ــ

"م" چ دیڤار بەرزێکە!

سایه‌ام، آفتاب نمی‌بیند

آفتاب، سایه‌ام را ــ

«من» چه دیوارِ بلندی‌ست!

١١

دۆ ئەسکەملی

دۆ نێیەیٚ گەرم و دۆ دڵ پڕاپڕ ئەژ بەۆش ــ

ڤە دەمتەقە، شێعر ڤەدی دێیایٚ

دو صندلی

دو نگاهِ گرم و دو قلبِ آکنده از شادی ــ

با گفتگو، شعر زاده می‌شود

١٢

ـ ئەو برج بەرزە، وەچە تا ئەورەیل باڵا کردێیە؟

ـ وە باڵەیل ئشکیاێەیٚ هزاران خێیاڵ نامرایٚ.

ـ آن بُرج بلند، چگونه تا ابرها قد کشیده؟

ـ با بال‌هایِ شکسته‌ی هزاران رؤیایِ ناکام.

١٣

ئەژ ئی کتاو... ڤر ئەڤ کتاو

شار ڤەدەرن تاهەیٚ ــ

ئسکەندەر و چەنگیٚز و هیتلر!

از این کتاب... به آن کتاب

تا ابد تبعیدی‌اند ــ

اسکندر و چنگیز و هیتلر!

١۴

"چارەنڤیس"ـیٚ نەیٚریٚم

بیٚجەژ، "سەرهات"ـمان!

«سرنوشت»ی نداریم

جز، «سرگذشت»مان!

۱۵

هەم ئەو ئاسارەیٚ دیرەسەم

هەم ئی هیردڵە تووس نزیکە ــ

نە نزیکم و نە دیر!

هم آن اخترِ دورم

هم این ذرّه غبارِ نزدیک ــ

نە نزدیکم و نه دورا!

۱۶

"وەڵگەیل، وشەیل رووژانەمن

هەڵبەس پاێارم ها لە رەگ و ریشە"

... وە وا وتم!

«برگ‌ها، کلمات روزانه‌ی من‌اند

شعرِ ماندگارم اما در ریشه‌هاست»

... به باد گفتم!

١٧

ـ یەیش ئەژ دمایین سەنگەر:

خوەم دە وەراوەر خوەم!

ـ کێ سەرکەفتەێ مەیدانە؟

ـ این‌هم از آخرین سنگر:

خودم در برابرِ خودم!

ـ پیروزِ میدان کیست؟

١٨

"تەنیایی"، گورگ دێرێ

وریا بە!

«تنهایی»، گُرگ دارد

مواظب باش!

١٩

ـ بایێ! بەرەم تا ئەوپەڕ دنیا

ـ دەرم... ئەژ بەرگ بەردینت درا

ـ ای باد! تا آن سرِ دنیا ببر مرا

ـ می‌بَرَم... از جامەی سنگی‌ات بیرون بیا

٢٠

ژە تاسەم ئەوئەیرەسی...

ئەڵگەردییەێ دەنگ دڵم لە دنیاکەت

تەنیا بێدەنگییە

اشتیاقم را درنمی‌یابی...

ترجمەی آوایِ قلبم در جهان‌ات

تنها سکوت است

٢١

تا چنمەت

دی رەنگینەکەیٚ جاران نیی

ئەڕا؟!

تا می‌چینمات

دیگر آن زیبایِ همیشگی نیستی

چرا؟!

٢٢

تەنیا، ئەڤین تۆەنیٚ

هیرۆگلیف دەسەیلمان بخوەنیٚ!

تنها، عشق می‌تواند

هیروگلیفِ دست‌هایمان را بخواند!

٢٣

ـ ئی کاخ ڕەنگین و گەپە، مڵاتێ چەو؟

ـ ئاهـ!... هەناسەێ سەرد کارکەرەیل.

ـ این کاخِ زیبا و عظیم، ملاطش چیست؟

ـ آه!... آهِ سردِ کارگرها.

٢٤

رووژەل هەفتە ئژماری

ناو دنی ئەڵ مۆنگەل و

ساڵەل ئەژ کیست دچن!

روزهای هفته را می‌شماری

نام بر ماه‌ها می‌گذاری و

سال‌ها را از کف می‌دهی!

٢٥

سۆرەگوڵ، دوونادوون کوم ئاوەختە؟!

گُل‌سرخ، تناسخِ کدام آرزوست؟!

٢٦

ـ رووسەمی یا سۆراو؟

ـ چ فەرخێ کەرێ؟!... ڤڵاتێ خەڵتان خین بی

ـ رستمی یا سهراب؟

ـ چه تفاوت دارد؟!... سرزمینی غرقه در خون شد

۲۷

هادەیٚ تەنیا پەپییەل

دەنگ پیانۆژەنین گوڵەل بژنەوٙن!

شاید تنها پروانه‌ها

نوای پیانوزدنِ گُل‌ها را بشنوند!

۲۸

گوڕگوەڕ باٛیەڕووە...

بڕیار داٛیەک بمینیٚ

پەڕەگیایٚ نازکیٚ

غرّشِ باد و باران...

عزم کرده تا بماند

یک پَرِ نازکِ علف

٢٩

ئی سورەگوڵەیش کتاوێکە

ڤە وشەیلێ ئەژ بوو!

این گُل‌سرخ هم کتابی‌ست

با واژه‌هایی از جنسِ بو!

٣٠

گوڵ سۆ، ڤهارمەۆ

بایێئێڤارە، پاییزم...

وەرزەلم چەنێ کوڵن!

سپیده‌دم، بهارم است و

عصر، پاییزم...

فصل‌هایم چه کوتاه‌اند!

٣١

ده سەردەم ئمپراتووریی ئەسر

بژی بەرخوەدان زەردەخەنە!

در عصرِ امپراطوریِ اشک

زنده‌باد مقاومتِ لبخند!

٣٢

کزەبایٚ

لاوەلاوەو یا مووە

دە گووش دار؟

نسیمِ خزان

لالایی‌ست یا مویه

در گوشِ درخت؟

٣٣

باڵنەیٚ بیچک

وە بیٚتاشا نیشت

داووڵ کەفت!

پرندەی کوچک

بی واهمه و ترس نشست

مترسک افتاد!

٣٤

وەڕاس، کیٚ ئاڵایٚ وڵات بایٚ شەکەن؟!

راستی، پرچمِ سرزمینِ باد را که به اهتزاز درآورد؟!

٣٥

بێدەنگی، تاریکی نییە

بێدەنگی، کاکێشۆنێ پڕ ئەژ ئاسارەل بێناوە!

سکوت، تاریکی نیست

سکوت، کهکشانی پُر از ستاره‌هایِ بی‌نام است!

٣٦

کزەبا، چە نا بن گووش دارەل

ک ڕەنگ‌ڕییۆ ئەڵگەردیا؟!

نسیمِ پاییزی، چه در گوشِ درختان پچ‌پچ کرد

که رنگِ چهره‌شان دگرگون شد؟!

٣٧

بایٚ، نامەیٚکە

هەرگز نەیٚڕەسیٚیە مزڵ!

باد، نامه‌ای‌ست

هرگز به مقصد نمی‌رسد!

٣٨

ـ ئەژ ناو گوورانییەل، کومۆ رەنگین‌ترینە؟

ـ بیٚ‌دەنگی... هەنیٚ ڤە ئشق، تەماشایٚ دنیا کەری.

ـ از میان ترانه‌ها، کدام یک زیباترین است؟

ـ سکوت... وقتی با عشق، به تماشایِ جهان نشسته‌ای.

۳۹

چۆ لە زوان یەکتر ئەوڕەسن

زەلان و بایۊ شەماڵ؟!

زبانِ یکدیگر را چگونه می‌فهمند

باد جنوب و باد شُمال؟!

۴۰

ئەر بەرز و سەرئاسۆ بووم

تۆ ڤهاریۊ ئێقە دیری

ک هەمیشە تەڵوەنەم دە بەرف!

اگر قلّه باشم و بلند

تو بهاری چنان دوری

که همیشه غرقه‌ام به برف!

۴۱

سەد ساڵ تەریک، گریڤسی

یەێ گلیش، چرایێ خەنسنێ بگرووسن!

صد سالِ تاریک، گریه کردی

یک بار هم، چراغِ خنده‌ای بیافروز!

۴۲

ئەرێ ئەورەل، خەوەل زەمینن

یا ئاوەختەلێ

ک پەێتاپەێت شێوە گوەڕنن؟!

ابرها، خواب‌هایِ زمین‌اند آیا

یا آرزوهایش

که مدام تغییرِ چهره می‌دهند؟!

۴۳

زنەترین زۆن دنیا

هۆچ وشەێ نەێرێ:

زۆن ئەسر و لەوەخەنە!

زندەترین زبانِ دنیا

هیچ واژەای ندارد:

زبانِ اشک و لبخند!

۴۴

ئەوۆلاێ دمایین ئاسارە، کێ ژییێ؟

مەل ناهروو تەریکی یا دەلیاێ بێلێوار بێدەنگی؟!

فراسویِ آخرین ستاره، که می‌زید؟

پرندەی اُنس‌ناپذیر و گریزانِ تاریکی یا دریایِ بی‌کرانەی سکوت؟!

۴۵

مۆنگ چوارده...

ئای! ئەژ خەو ئەڵواڕکیاینه

گوڵ بەرەفتاو؟!

ماهِ تمام...

آه! از خواب پریده‌ای

گُل آفتابگردان؟!

۴۶

ڤەر مردەله

یا ڤەر زنەل

چراخ ئەڵگرسیاێەیٚ ناو گووڕسۆ؟!

برای مُرده‌هاست

یا زنده‌ها

چراغِ افروخته در گورستان؟!

۴۷

چەم، رازانەیٚکە

بەیٚتئەلٚوەسەکەیٚ، کانی

رود، تک بیتِ زیبایی‌ست

سُرایندەاش، چشمه

۴۸

ـ ئەژ کوم لا ئلاٚیٚ بەختەڤەری؟

ـ ئەژ ئەو لایٚ ک چەمەڕا نیی.

ـ از کدامین سمت برمی‌دَمَد خوشبختی؟

ـ از آن سمتی که انتظار نداری.

۴۹

مەرگ، خوەنن دما لاپەڕەیٚ کتاوێکە

تا دەس بکەرییە خوەنن کتاویٚ تر!

مرگ، خواندنِ آخرین صفحەی کتابی‌ست

تا خواندنِ کتاب دیگری را بیاغازی!

۵۰

چە گوواڕ کرد ئەڵ یەکمین توٚم

ک باڵا کرد ئەژ قیلی ڤەرەو رووژنا؟!

چه الهام شد به اولین بذر

که قد کشید از ژرفنا به سمتِ روشنا؟!

٥١

خۆنمەیٚ

بیٚ هۆچ کرٍ و نیسەنەیٚ،

بەیٚبوونیٚک ئسپیٚ

می‌خوانم‌اش

بی هیچ خط و نوشته‌ای،

بابونه‌ای سفید

٥٢

ڤە چەن وشەیٚ رەنگ و بوو و درٍک

چ بۆەش نازاریٚکە گوڵ!

با چند واژه‌ی رنگ و بو و خار

چه شاعرِ نازنینی‌ست گُل!

٥٣

پژک ئسپیٚ

م ئاهـ ئەڵنەکیٚشیایٚە، پلٚمژکیا ــ

دۆنیٚ بەرف بی!

شکوفەی سفید

من آە نکشیدە، پژمرد ــ

دانە برفی بود!

٥٤

ئەڵ پەل دارەکە

چەن زەردەبەیٚ، چەوەڕیٚین

باڵا بکەریٚ زاڕوویم

بر شاخەی درخت

چند بهِ رسیدەی زرد، منتظرند

قد بکشد کودکیِ‌ام

٥٥

هەن قەتار بەسان

بایەگێژەیش دە ڤەراوەرۆ کپێ ـــ

گوڵەیل کۊستان

هنگامِ صف‌آرایی

گردباد هم در برابرشان آرام می‌گیرد ـــ

گُل‌های کوهستان

٥٦

بەیداخ خین ئەڵدایە

نە گەرد ئاسمۆ چنە دێ، نە زەمی

تەیل دڕکدار

پرچمِ خون افراشته

نه با آسمان حرف می‌زند، نه زمین

سیمِ خاردار

٥٧

چەن بەڵگ دار، ڤە هناسەیٚ سەردم رزیا؟!

چەن گول گەنم، ڤە زەردەخەنەم جیک دا؟!

چند برگِ درخت، با آهِ سردم فرو ریخت؟!

چند خوشه گندم، با نوش‌خندم جوانه زد؟!

٥٨

ناهەڵمۆنە شیٚڤیا

بیٚدەنگییەکەیٚ هوـ تلیٚ:

پەپی سۆرەیٚ نیشت

ناگهان برهم خورد

سکوتِ صخره‌ای بزرگ:

پروانه‌ی سُرخی نشست

۵۹

دڵێ ئشکیا؛

بایۏ ئەڵکرد و

ئاسارە جڕیا

دلی شکست؛

باد وزیدن گرفت و

ستاره درگذشت

۶۰

ئەوڕەسیم ک نەێزۏنم؛

ئێمکە نزیک‌تر بیمە ڤەت

فرەزۏنایۏ گەپ

دریافتم نمی‌دانم؛

اکنون به تو نزدیک‌تر شده‌ام

فرزانه‌ی بزرگ

٦١

ناو یە "ڤێ" و ئەڤەێتریش "ڤارۆ"

ناوت چەو "ڤێیەکەێ قاو شوورکردەێ ژێر ڤارۆ"؟

نام این «بید» و آن دیگری «باران»

چیست نامات «بیدِ گیسو فروهشتەی زیرِ باران»؟

٦٢

جاێ تر منەی نەکە؛

ئەر دە ناخ دڵت نەدینەێ

ئەوَدی نێیەو دەێ

نگرد جایِ دیگری را؛

درون قلبِ خود ندیدی‌اش اگر

پیدا نمی‌شود دیگر

٦٣

ئاواختەل

وەچە ڕیٚ کەرنەق دی

دە تەریکی؟!

آرزوها

راه را چگونه می‌یابند

در تاریکا؟!

٦٤

یەکڵەداریٚ، پا دایٚە گەز دە وەراوەر تووفان

دارسانیٚ، مل خوەیٚ چەمانیٚیە ئەڕا تەوەر!

تک‌درختی، ایستاده در مقابلِ توفان

جنگلی، خم نموده گردن‌اش برابرِ تبر!

٦٥

گرمەیٚ تووپ و تانک...

هەلوورکیٚ لە چوو ئەرخەوان تەڕ

ئیٚرنگە تەرم سوور یەیٚ کوورپە

صدای توپ و تانک...

گهوارەای از چوب ارغوانِ تازه

اکنون تابوت سُرخِ یک نوزاد

٦٦

هزار رەنگ و

یەیٚ ناو:

بەڵگەل پایزی

هزار رنگ و

یک نام:

برگ‌های پاییزی

٦٧

خین هزار دار

رشیاێه ده لار یەیٚ پەڕە قاقەز

خونِ هزار درخت

ریخته در تنِ یک برگ کاغذ

٦٨

پاییز پڵە...

قیل‌تر ئەژ دەروەنەیل بیٚبن

پەژارەیٚ کووچبار

بارانِ پاییزی...

ژرف‌تر از درّه‌های بی‌انتها

اندوهِ کوچ

۶۹

شەو بەرفین...

هۆچ رێوارێ دیار نییە

بێجەژ من و مۆنگ

شبِ برفی...

هیچ رهگذری پیدا نیست

جز من و ماه

۷۰

دمایۆ ڤارۆ

بووخوەش ئەزبووە کویی ـــ

ئەی! زاڕوویيم گل‌ئاورد

پس از باران

عطرِ خوشِ آویشنِ کوهی ـــ

آه! کودکی‌ام بازگشت

٧١

لیلەیٚ گورگ:

تەنیا مۆنگ دیارەو

تەنیایی

زوزەی گُرگ:

تنها ماه به دیده می‌آید و

تنهایی

٧٢

ئەیٚ بایٚ!

دەس ئەڵگر ئەژ پەڕەیٚ گوڵ

بەردیٚ ژە جاکەیٚ ئەڵکەن

ای باد!

از برگ گُل دست بردار

سنگی ز جای برکَن

٧٣

مەلیچک زەردەیٚ

باڵ گریٚ، نیشیٚ ئەڵسەر دڵم

پەژارەیٚ

گنجشکی زرد

می‌پرد، می‌نشیند روی دلم

اندوهی

٧٤

ریٚی دیریٚ...

ڤە سەر خوەیٚ رامۆ دنیٚ

رەنج

راهی دور...

صبورانه یادمان می‌دهد

رنج

۷۵

هەر تاڵ میی ئسپیێ

کڕێ ئەژ ڕۆمان نەنیسیایەێ ـ

نەنک!

هر تار موی ِسپید

خطی از رُمانِ نانوشته‌ای ـ

مادربزرگ!

۷۶

ئەژ گاڵەگاڵ

پەنا ئاوردمەڤ هەڵبەس ـ

ئەژ خومە ڤەکوو پەنا بەرم؟

از هیاهو

پناه آورده‌ام به شعر ـ

از خود به کجا پناه جویم؟

۷۷

دەنگ سەیرە...

ئاخ! ئەر کۆییێک بیاتام ئەڵ ڤەراوەرێ

منیش دچڕیم

آوازِ سُهره...

آه! اگر کوهی بودم مقابل‌اش

من هم می‌خواندم

۷۸

لێڵەێ پایزە...

دە ئی سەردەم بێ زەردەخەنە

ئەڵکەفتێکە مۆنگ یەکشەوە

شامگاهِ پاییزی...

در این دورانِ بی‌لبخند

غنیمتی‌ست ماهِ نو

۷۹

ڤیرمانێ دیر...

ئاخرێ سۆرەگوڵەل کردەو دی

پەرپریک ئەژ ناو تەم

خاطره‌ای دور...

گُل‌سرخ‌ها را عاقبت پیدا کرد

پروانه از درون مِه

۸۰

تا مۆنگ نەچیمە؛

دڵنیێام ئەمان ک دەورەیش

"تەنیایی" سەنگێ قورسە

تا ماه نرفته‌ام؛

اما یقین دارم که آنجا هم

سنگین است وزنِ «تنهایی»

۸۱

گژەگژ بایۆ...

چەن بەڵگ زەرد و سۆر ئاوردێیەۊ

ڤیرمۆنیۆ دیر!

هوهویِ باد...

چند برگِ زرد و سرخ آورده و

خاطره‌ای دور!

۸۲

گوڵ کەڵمەس!

نەێڤەشی ک پایزەل

ئەزرەتمەن چەی؟

گُل حسرت!

نمی‌گویی که پاییزها

در حسرت چه‌ای؟

٨٣

ئەڵ دەفتەرڤێنەیٚ زاروو

هاڵێم فڕووکە و تانک و تفەنگ ــ

شەڕیٚ ترەک هە ئەڵ ریٚ

بر دفتر نقّاشیِ کودک

هنوز هواپیما و تانک و تفنگ ــ

جنگِ دیگری در راه است

٨۴

خاکەلێوە...

تەنیا قەپیٚ بەرف مەنێیە

ئەژەو هەمکە سەختییە

اوایلِ بهار...

تنها مُشتی برف مانده

از آن‌همه دشواری

۸۵

شەوەکینیٚ بیٚ بایٚ

کەفتیٚیە لەرە، لار ئسپیٚدار

دمایٚ کووچ پەلەوەرەیل

صبحی بدون باد

به لرزه افتاده، تنِ سپیدار

بعدِ کوچِ پرنده‌ها

۸۶

کەمەر ـ دەنگ‌کەرە...

هیلەهیل مهۆنیٚ ئسپیٚ

ڤە پرتاف دیٚیایٚ

کوهِ آوازبرگردان...

شیهه‌ی پیاپیِ مادیانی سپید

به تاخت می‌آید

٨٧

تەنیا گڕێ بی

هەنێ سەردەباێ ئەڵکرد:

گرد ئەۋ سەرهاتە

لحظه‌ای بود تنها

وقتی بادِ خزانی وزید:

همه‌ی آن ماجرا

٨٨

چەن چراێ ترەک، گرەک بگرووسنم

تا بوێینم "وژ" دە تاریکستان "خوەم"؟

چند چراغِ دیگر می‌بایدم افروخت

تا ببینم «خویشتن» را به تاریکستانِ «خویش»؟

٨٩

یەکڵە ئەناریٚ

ئەڵ ژێر هرِشت پایزەیٚ ــ

دڵ تەنیایٚ کێیە؟

تک اناری

زیرِ یک رگبارِ پاییزی ــ

دلِ تنهایِ کیست؟

٩٠

دنیایٚ چووڵ هووڵ...

هەرلا دچم، عەترت ها دەوڕە

ئاخ! گوڵە نادیارەکە

جهانِ خالی‌ازهرچیز...

هر سو می‌روم، عطرت آنجا

آه! گُلِ ناپیدا

٩١

دیمەن دڵفرێڤیٚ...

ئەیٚ چەم، نەڤووس ڤە فیٚریٚ

ک مری!

منظره‌ای بس دلفریب...

به تماشای آن بازنایست، ای رود

خواهی مُرد!

٩٢

تریسکەیٚ ئاسارەیٚ؛

رووشن کەریٚ ئیٚمکەم

یاد فره دیریٚ

سوسویِ ستاره‌ای؛

روشنایی می‌بخشد به اکنونم

خاطره‌ای بس دور

٩٣

ـ ئێڤەیش ک نەڤن، بێ‌ناو ئەڵکەرێمن.

بایەل ڤتن

ـ شما هم که نباشید، بی‌نام می‌وزیم.

بادها گفتند

٩٤

پرسەێ دۆتڵە؛

گژکەل زەردەخەنەێ کەفتنە

بەۆیلە پەڕوویینە

مراسم عزای دخترک؛

دکمه‌هایِ لبخندش افتاده‌اند

عروسک پارچه‌ای

٩٥

فێر کە...!

دمایٚ مەرگم، شکووفەیٚ

ئەڵسەر ریٚ

نگاه کُن...!

بعدِ مرگم، یک شکوفه

بر سر راه

٩٦

بایەڕووە کپیا...

کلک سەرکەفتن بلٚق کردنە

دۆ گول گیایٚ بتەۆ

توفان از نَفَس افتاد...

انگشتِ پیروزی بلند کرده‌اند

دو پَر گیاهِ استوار

۹۷

کێ دمایین قسە کەرێ

دە وتووێژەکەێ ناون من و خومم؟!

آخرین حرف را چه کسی خواهد زد

در گفتگویِ میان من و خودم؟!

۹۸

دما، خەم

نووایش تەم ــ

تەنیا دڵم ددی!

پشت سر، اندوه

پیش رو هم مِه ــ

تنها دلم می‌دید!

٩٩

ـ گومبییەم هە کوورا؟!

ـ دەورەک ئاگربەرەکەل گیرسەننە هەر شەش لا

ـ گمشده‌ام کجاست؟!

ـ آنجا که شبتاب‌ها افروخته‌اند هر شش جهت را

١٠٠

وێنەکێش کارامە

زەردەخەنەیٚ گەل ڤەیٚ نەکێشیا

دەس ئەڵنا ڤە گرێڤە!

نقّاشِ زبردست

لبخنده‌ی خلق را نتوانست کشید

گریه آغازید!

١٠١

هس...!

ئەڵ رزگ دماین ئی هایکۆوە خەوسێیە

شاپەریکێ

هیس...!

بر سطرِ آخرِ این هایکو خوابیده

شاپرکی

١٠٢

هێروو ئەرخەڤانی...

تا ناخ گیۆنم ژێرڕوو کردم، نەڤی

هیچ، بێجەژ "ئاهـ!"

خطمیِ ارغوانی...

تا عمق جانِ خود، کاویدم و نبود

هیچ، بەجز «آه!»

١٠٣

رووسەم نهاتگرتە!

ڤڵک پلکیاێە دە خین سۆراو

چەو ئسپەنێیارتە

رستمِ شوربخت!

پهلویِ غلتیده در خونِ سهراب

چشمِ اسفندیارِ توست

١٠۴

دنیاێ ئاڵووز...

یە هەێ ئەو خێیاڵ رەنگینەسەو

دە ماڵزارروو دیمەێ؟!

جهانِ آشوب‌زده...

این همان رؤیایِ زیباست

در زهدان دیدم‌اش؟!

۱۰۵

ـ هۆ کزەبایٚ، وەگەرد ئی هەمکە رەنگ پایزە چە کەری؟

ـ تابلٚەو "تەنیاییەکەیٚ گەپ" کێشم.

ـ آی بادِ خزان، با این‌همه رنگِ پاییزی چه می‌کنی؟

ـ تابلویِ «تنهاییِ بزرگ» را می‌کشم.

۱۰۶

ئەر ئشق، کەشتیڤانە

کەشتیی تووفان خوەت بوو

اگر عشق، ناخُداست

کشتیِ توفانِ خویش باش

۱۰۷

ـ کووه مەچین، ڤەی تەوره بیٚ ئاگر و چرا؟!

ـ دۆرتر ئەژ وژ... ماڵەکەیٚ دووس... نادیارا.

ـ به کجا می‌روی، اینچنین بدون آتش و چراغ؟!

ـ دورتر از خویش... خانه‌ی دوست... به ناکجا.

۱۰۸

ستار، ناو ڤڵاتیٚکه

ڤەڵایٚ خاس و خراو

آرامش، نامِ سرزمینی‌ست

فراسویِ نیک و بد

١٠٩

ـ ئەڤ ساووڵ سامدارە کێیە؟

ـ سایێ من بێخوەم.

ـ آن شبحِ سهمناک، کیست؟

ـ سایەی منِ بی‌خویش.

١١٠

گوورەمێی دەسچن

ئەژ داڵاپیرەێ فرووشیارێ سینم ــ

ئەڵ بەنەلێ، چەنێ ئەسر؟

جورابِ دست‌باف

از پیرزنی فروشنده می‌خرم ــ

بر نخ‌هاش، چند قطره اشک؟

١١١

ئاخ! گوڵدەمەل...

ک دەس کردە هووفە بایٚ، زۆنسم

ئەڤەیٚ گرەک

آه! شکوفه‌ها...

تا باد هوهو آغازید، دانستم

هرآنچه می‌بایست

١١٢

حەح! چ گەپە

ئەو "هوچ"ـە، ک دنیا

ئەژەیٚ سازیا

وه! چه عظیم است

آن «هیچ»، که عالَم

از آن ساخته شد

١١٣

بار کردن

بەڵگ و پەلەڤەرەل، ئەژی ڤەرزە

بایٚ مەنێیە... تەنیا بایٚ

کوچیدند

برگ‌ها و پرنده‌ها، از این فصل

باد مانده... تنها باد

١١۴

گووشم ڤە پلوور؛

ها بلوورەکەیٚ مەژەنیٚ ئیسە

دووارە ڤاران

گوشم به ناودان؛

دارد نی‌لبکش را می‌نوازد اکنون

دوباره باران

١١٥

ئاگادارم کە

ئەژ هەڤاڵەل دە ژێر خاک خەویایە،

سوورەگوڵەکە!

خبرم کُن

از رفقایِ به زیرِ خاک خُفته

ای گُل‌سرخ!

١١۶

شوورشێ هە ئەڵ رێ:

دخوازێ بووە ئەور تەڕێ

کەنیلک

انقلابی در راه است:

می‌خواهد ابرِ باران‌زایی شود

چشمەی کوچک

١١٧

ڤەرچە پەژارەل

پایزەل گوڵ کەرن؟!

چرا غم‌ها

پاییزها شکوفه می‌کنند؟!

١١٨

ـ "بێ بەرف، نەژناسیمەت!"

ڤتمە کەورکو

ـ «بی برف، نشناختم‌ات!»

گفتم به کبیرکوه

١١٩

پشمەیٚ لاسار؛

ئەڵ کووڵەکەیٚ کووشک دێرین

تلیشیٚ تر!

عطسەی دیکتاتور؛

بر ستونِ قصرِ قدیمی

شکافی دیگر!

١٢٠

یەکڵەداریٚ

خەمبار ئەژ دیریی ڤارۆ

تابووت خوەیە!

تک‌درختی

غمگین از دوریِ باران

تابوتِ خویش است!

١٢١

شاپەریک!

بنیشنەم ئەڵسەر باڵت و بەرەم

تا رووژنای

شاپرک!

بر بال خود بنشان مرا، ببر

تا روشنایی

١٢٢

دما پرتەیٚ چرا...

هاڵیٚ رێیەکەم رووشن کەریٚ

ڤیریٚ

پت‌پتِ آخرِ چراغ...

هنوز راهم را روشن می‌کند

یادش

١٢٣

مۆنگەکە!

نەچی ئەو نوواتر هۆ! ــ

پەڵنگێ کوڵ گرتێیە

ای ماه!

جلوتر نروی ها! ــ

پلنگی کمین کرده

١٢۴

تا بەرف ئاکۆ

ڤە دڵەو مێیا بچین

پا چ کارەو؟!

تا برفِ قلّه

باید که با دل رفت

پا چەکاره است؟!

١٢٥

شیپەیٚ کاڵە

دا ئەوٚدەر ئەژ ناو تەم ــ

ڤیرموٚنیٚ دیر

شیهەی اسبِ سیاه

از درون مِه بیرون زد ــ

خاطرەای دور

١٢۶

کەیٚ کپیٚ

ئی بایٚە ک دەریٚکەم ئگەرد خوەیٚ

ڤەرز ڤە ڤەرز؟

چه وقت آرام می‌گیرد

این بادی که با خود می‌بَرَد مرا

فصل به فصل؟

١٢٧

"تەنیایی"ـیم

نیمەچڵنگ نییە تاهەیٚ ــ

گڵ‌گلیش مۆنگ پڕە

«تنهایی»ام

همواره ناقص نیست ــ

گهگاه هم ماهِ کامل است

١٢٨

بەرزەهەوایلە؛

ئەر بایٚ کەمیٚ تن‌تر ئەڵکردا

دڕەسەنەم ڤە مانگ

بادبادک نخی؛

اگر کمی تندتر می‌وزید باد

مرا به ماه می‌رساند

١٢٩

تەڤەرێ

ڤە زەڤەرد ئەڵ دارێ دا ــ

ماچ یەهوودا

تبری

بر درختی زد محکم ــ

بوسەی یهودا

١٣٠

هارەێ گڵاڵ:

رێڤارەل رێگەێ دیر

پا ئەڵگرن!

غریوِ رود:

مسافرانِ راه دور

بشتابید!

١٣١

ـ کام وەرزا زووردارترە؟

ـ پەژارە!

ـ کدام ورزا، پُرزورتر است؟

ـ اندوه!

١٣٢

بڵێزەیٚ ئەڵۆق دیرە

دە ژێر ڤارۆ، سەیٚلیٚ کەرم

چەنە دڵگەرمییٚ

شعله‌ای در دوردست

زیر باران، نگاهش می‌کنم

به‌قدرِ دلگرمی‌ای

١٣٣

کووچ پایزە...

خەمبارترین پاشمەنە

ئەنار زەمداریٚ

کوچِ پاییزی...

غمگین‌ترین بازمانده

اناری زخمی

١٣۴

ـ ئڕا وا هشک دە خۆنە؟!

ـ لە وڵات ئاوەختەیل ئیمە ویٚیەرد.

ـ چرا باد آغشته به خون است؟!

ـ از سرزمین آرزوهایِ ما گذشت.

١٣٥

دونیا، دڵ گەپێکە

هەر یەک ئەژ ئێمە، رپەیٚ

دلِ عظیمی‌ست، جهان

هر یک از ما، تپشی

١٣٦

هەرچیٚ دیرتر کەفم ئەژ "م"،

ڤە "خوەم" نزیک‌ترم!

هرچه دورتر می‌شوم از «من»،

به «خود» نزدیک‌ترم!

١٣٧

بڵاچەیٚ...

خوەم گرٍیٚ کردمەڤ دی

دە بن تەریکی

آذرخشی...

خود را دَمی پیدا نمودم

در عمقِ تاریکی

١٣٨

ژین، پرتووکیٚکە

ڤە پیٚنڤیس رەنج نیسریٚ

زندگی، کتابی‌ست

با قلمِ رنج نوشته می‌شود

١٣٩

دنیا، بێ عەتر:

نە یاێ دێیاێ و

نە باێ

جهان، بی‌عطر:

نه خاطره می‌آید و

نه باد

١٤٠

ئەڵ بەرزیی تەنیایی؛

ئێمکە گەردوون کوو بییە

دەی "ئاهـ"ـمە

بر بلندایِ تنهایی؛

جمع است کنون عالَم

در این «آه»ام

١٤١

خورەیٚ چەم

پاشمەنەیٚ پەژارەیٚ ئەورە

یا تاسەیٚ دەریاو؟

غریوِ رود

باقی‌ماندەی اندوهِ ابر است

یا شوقِ دریاست؟

١٤٢

ـ ناو چوولٚترین لاکیچە چەو؟

ـ ڤلاٚت گەپ بیٚدەنگی!

ـ نامِ خلوت‌ترین پس‌کوچە چیست؟

ـ سرزمینِ پهناورِ سکوت!

١٤٣

لەفاویٚ خاپوورکەر...

ئەڵ پەلوپوو ئشکیایەیٚ دار سیٚف

گوڵدەمەل، تەڕوتازە!

سیلابی ویرانگر...

بر شاخسارِ شکستەی درختِ سیب

شکوفەها، تر و تازە!

١۴۴

ئەڵق ئاسوو دیرە

نە ئەورێٚ دیارە دەیٚ، نە مۆنگ ـــ

ئای! ئەسر و لەوەخەنەیٚ زیتر

در آن افقِ دور

نە ابری پیداست دیگر، نە ماه ـــ

آه! اشک و لبخندِ گذشتەها

۱۴۵

سووسەن گوڵێ

دەس دەرم و ئای! نەیچنمەێ

عەترەکەێ، زەردەخەنەێ

گُل سوسنی

دست می‌بَرَم و آه! نمی‌چینم‌اش

عطرش، لبخندی

۱۴۶

بەرف ئەڵسەر بەرف

بێدەنگی ئەڵدم بێدەنگی ـــ

ئەرێ هایمنە کوورا؟!

برف روی برف

سکوت پشتِ سکوت ـــ

کجا هستیم؟!

١۴٧

ـ بێ مانگ، شەو چ پەژارەیێ بێبنێکە!

ـ ئەرێ... هەر زام "تەنیایی"، دارسان چڕێکە.

ـ بی ماه، شب چه بی‌انتها اندوهی‌ست!

ـ آری... هر زخمِ «تنهایی»، جنگلِ انبوهی‌ست.

١۴٨

ـ پەژارەیێ جەهان ئەژ کوو دەس‌ئەڵنا؟

ـ ئووره ک خین سورەگوڵ رژیا.

ـ اندوهِ جهان از کجا آغاز گردید؟

ـ آنجا که خونِ گُل‌سرخ ریخت.

١۴٩

ئەڤی ئافرێنەر و

ئێمە باڵڤەسەیٚ ئازاد ئەو!:

کات

او آفریننده و

ما کَت‌بسته‌ی آزادِ وی!:

زمان

١۵٠

کزەیٚ ڤا دیم

هەنیٚ ها دگواریا ئەژ

دەرڤەن ئەرخەڤان

نغمه‌ی باد را دیدم

وقتی عبور می‌کرد از

درّه‌ی ارغوان‌ها

١٥١

دووڵ مین‌ڕێژ...

مل رێیەکەێ هەل کەرێ

بایێ شەماڵ

درّەی مین‌ها...

راهِ خود کج می‌کند

باد شُمال

١٥٢

کەژێ تەماوی...

ئگەرد دەسەێ قازقوڵنگەل

باڵەق گرێ "ئاهـ!"

کوهی مه‌آلود...

همراه دسته‌ی دُرناها

پَر می‌گیرد «آه!»

١٥٣

پەپییەکە چی

مەنێیە، دە بووخوەش مێخەکەل

هاڵێ نەرمیی باڵێ

پروانه رفت

مانده، در عطرِ میخک‌ها

هنوز نرمیِ بال‌اش

١٥۴

پیرەدار

تاق و تەنیا، دە لێڤار کەن قیلێ ــ

بایێ دما همرازێیە

درختِ پیر

تک‌وتنها، بر لبه‌ی پرتگاهی ژرف ـ

آخرین همدم‌اش باد است

۱۵۵

ئەوگرتن رفت ڤهار؛

ئەژ هزار پەلەڕێی ترنگەکەر

چڕێکەم بنار

بندآمدنِ رگبارِ بهاری؛

از هزار کورەراهِ تابناک

صدایم می‌زند کوه

۱۵۶

کووکووکەرە و کۆ

ری‌ڤەڕی یەکتر: کوو، کوو... کوو، کوو

ئەژ یەک چە پرسن؟!

کوه و کوکو

روبەروی هم: کو، کو... کو، کو

از هم چه می‌پرسند؟!

١٥٧

خێیاڵێ مناڵ،

دەی سەردەم شلووقە

دەسێ ڤەرد نەێم

رؤیایی خُردسال،

رها نمی‌کنم دست‌اش

در این دورانِ شلوغ

١٥٨

"شەو"، سایێ کێیە؟!

«شب»، سایەی کیست؟!

۱۵۹

ـ کەلەوایٚ گوڵوشکن ئەڕا نات؟!

ـ ئازیەتبار باڵنەیل کووچەرن هێمان، دارسان و ئاسمان.

ـ چرا بادِ شکوفانندەی گُل‌ها نیامد؟!

ـ سوگوارِ پرنده‌هایِ مهاجرند، جنگل و آسمان هنوز.

۱۶۰

ئەژ هێرش دژمن

پەنا بەرمەو سەنگەرـ

ئەژ خوەم ڤەکوو؟

از هجوم دشمن

پناه به سنگر ببرم ـ

از خود به کجا؟

١٦١

شاپەریکێ زامدار...

تاریکەشەو دڵخوەش دچم

تا رووژنای، ئەڵس‌بڕم

شاپرکی زخمی...

شادمانه می‌روم شبِ تاریک

تا روشنایی، افتان‌وخیزان

١٦٢

ئەڵ دما پێچ ئاهەڕا

مردنیش ڤە هناسەبڕکێ مەنە جا

ئەژ کاروان گەریلا

بر پیچِ آخرِ کوره‌راه

مرگ هم نَفَس‌زنان جا ماند

از قافله‌ی گریلا

۱۶۳

ئەژ جاسووسەیٚ تفەنگ

گوت کردنە ئەڵ بنار قەندیل،

سەربازەل شەکەت

از مگسکِ تفنگ

به بلندایِ کوهِ قندیل خیره گشته‌اند،

سربازهایِ خسته

۱۶۴

ئگەرد شنۆ ئەڵسن

گژ و گیایلیٚ ک چەمیاوین

دە ژێر چەکمەیٚ سەرباز

با نسیم برمی‌خیزند

علف‌هایی که خمیده بودند

زیرِ چکمەی سرباز

١٦٥

تاکەگل مۆنگ

ملەتەتکێ کەرێ ئەژ ناو تەم ــ

پەڕ تیلەڕێیە، مینڕێژ

گهگاهی ماه

سرکِشان از میان مِه به تماشا ــ

مین‌ها، کنارِ باریکه‌راه

١٦٦

کڕکەڕ زەنجیر تانک ــ

مردەیلیش دە بن خاک

خەوەژی بینە!

صدای شنیِ تانک ــ

مُرده‌ها هم در قعرِ خاک

بی‌خواب گشته‌اند!

١٦٧

مێیا چەن ساڵ بڤاریٚ

تا بوو بارووت ئەژەیٚ بسڕیٚ

رووئەڵات ناوڕاس؟

چند سال باید ببارد

تا بویِ باروت‌اش پاک شود

خاورمیانه؟

١٦٨

قازقوڵنگەل

کل کەرن ئەژ ئاسمۆن بەندیخانە

ئگەرد هناسەیٚ سەرد دیلیٚ

دُرناها

از آسمانِ زندان می‌گذرند

همراه آهِ سردِ یک اسیر

۱۶۹

بایێ: "ئی هەمکە رەنگ پایزە، تاوانەل منن؟"

بەڵگ: "نە!... بێتاوانیی منن."

باد: «این‌همه رنگ‌هایِ پاییزی، گناهانِ من‌اند؟»

برگ: «نه!... بی‌گناهیِ من‌اند.»

۱۷۰

هەن پایزەپڵە؛

کێ ڤە گیا مزگانا دا

ک نووڤهارە؟!

موسمِ باران پاییزی؛

چه کسی مژده داد علف را

که نوبهار است؟!

١٧١

ـ ماڵەکەیٚ "هەرمان" هە کوو؟

ـ گڕیٚ هەناس ئازاد

ـ خانەی «جاودانگی» کجاست؟

ـ یک‌دَم نَفَسِ آزاد

١٧٢

وتن "نە!" و

لە خوٚن خوەیاٚن گەوزە کردن ــ

تا ئەوین، هەرایٚهەر بوو

گفتند «نه!» و

در خونِ خویش غلتیدند ــ

تا عشق، همیشگی باشد

١٧٣

ـ کێ ئەوڕەسییە ئەژ دەرد دەوران؟

ـ دەردەدارێ ک نەڤایە ژە دەرد و داخان.

ـ دردِ زمانه را که دریافت؟

ـ دردمندی که گریزان نشد از درد و غم‌ها.

١٧٤

هەر گل ک ئەژ نوو بنیا دنم

ئەوِدمایێ خوەم کەلاوەێ هێلم ئەژ خوەم؛

تەنیا زەردەوا ئەوڕەسێ ئەژەم

هر بار که می‌آغازم از نو

در قفایِ خود ویرانه‌ای به جا می‌نهم از خویش؛

تنها بادِ پاییزی حرفِ مرا می‌فهمد

۱۷۵

بایێ ڤت:

ئەرێ ئەژ تاو خوەم

بڤامە کوورا؟!

باد گفت:

از هراسِ خود آیا

گریزم به کجا؟!

۱۷۶

جەنگێ ها دە رێ...

بزەخەنەێ دۊ سەرکوومار

مزگۆنا دا!

جنگی در راه...

نیشخندِ دو رئیس‌جمهور

نوید داد!

١٧٧

بۆییش دڵپەرێشان

پەژارەیٚ گەل، وەیٚ ئەڵنەوەسیا

گشت وشەیلەیٚ بینە واران

شاعرِ آشفته‌دل

اندوهِ خلق را نتوانست سرود

واژه‌هایش همه بارانی شد

١٧٨

ـ لف کاکەشانەیل کێیە؟

ـ خێیاڵ بەیٚت ئەڵوەس

ـ همزادِ کهکشان‌ها کیست؟

ـ رؤیایِ شاعر

١٧٩

ڤت "ئێره پەرتەخ خێیاڵە" بەرد

بایٚ ڤە چەق پرتەننیٚ، ئەژەیٚ وێیەرد

گفت «اینجا نهایتِ رؤیاست» سنگ

باد، در یک چشم بەهم‌زدن درنَوَردیدش

١٨٠

ـ پەرێشان بکەرم زلٚف پەژارەت؟

ـ دوویيه بەردیٚ، بایٚ!

ـ پریشان کُنم زلفِ غم‌ات را؟

ـ سنگ خواهی شد، باد!

١٨١

ـ ڤهار کێیه؟

ـ ئەڤەیٚ ک نەتە، چی

ـ کیست بهار؟

ـ همان که نامده، رفت

١٨٢

بەڵگ دەم با!

گەوراترین پێشهات ئەژ یەو دما

خشپەیٚ ژێر پا

برگِ دستخوشِ باد!

بزرگ‌ترین حادثه زین پس

خش‌خشِ زیرِ پا

١٨٣

هاڵێم ڤه منەی گوڵێ گرێڤم

ک بایێ ئگەرد زارووییم بردەێ ــ

شاپەریکەل، ئێڤە نەینەێ؟

هنوز به جستجوی گُلی می‌گریم

که باد همراهِ کودکی‌ام آن را بُرد ــ

شاپرک‌ها، شما ندیدیدَش؟

١٨٤

سەوزەڵانییەکەێ پاێمان کەش...

رەوک ئەسپەیل وەرەو هەرلا رەو بکەن

وە خێیاڵەیل زارووییم رەسن

سبزه‌زارِ کوهپایه...

رمه‌ی اسب‌ها رو به هر سو رَم کنند

به رؤیاهایِ کودکی‌ام می‌رسند

١٨٥

ئێش

دڕکێ ده تاریکیی ڕێ نییه

چراخ گرشه‌دارێکه

درد

خاری در تاریکیِ راه نیست

چراغِ فروزانی‌ست

١٨٦

ـ که‌ێ خوه‌ت ئه‌ژ سه‌رده‌م گه‌ن، ڕزگار کردی؟

ـ هه‌ێک ڤه خوه‌م ڤتم:

"زڕگێژنووک، شیرین‌تره ئه‌ژ بن‌ده‌سی."

ـ خود را چه هنگام از عصرِ زشتی‌ها رهانیدی؟

ـ آن دَم که گفتم با خویشتن:

«شوکران، شیرین‌تر است از بردگی.»

۱۸۷

ـ ها چە کەری "مەجنوون"؟!

ـ کەڵەکچن دڵ

ک ئەقڵ، تیش هرووم بردنە

ـ در چە کاری «مجنون»؟!

ـ سنگ‌چینِ دل

کە عقل، گرفتارِ ریزش است

۱۸۸

چ نزیکە!

لەناو گلینەیٚ چاوەیل هەڵبەس

دۊرترین خێیاڵ

چە نزدیک است!

در مردمکِ چشم‌هایِ شعر

دورترین رؤیا

١٨٩

کام دەسڕ

تەپتووز تەنیایی سڕیێ؟!

کدام دستمال

گردوغبارِ تنهایی را می‌زداید؟!

١٩٠

مەل پەڕ سۆریێ

ئەفڕیێ و ئەچڕیێ، دڵ منیش

نەپوورە گەرد قەفەس

پرنده‌ای سُرخ پَر

پروازکُنان می‌خواند، قلب من نیز

با قفس ناسازگار

۱۹۱

مەشخەڵێک هە ڤە دەسێ

تا گڕە بنێ ئەژ هەرچی ئازادییە:

پەیکەر ئازادی!

مشعلی در دست‌اش

تا بسوزاند هرچه آزادی را:

مجسمەی آزادی!

۱۹۲

"هەبوون"، ماچ ئەڤینە

ئەڵ تێوڵ "نەبوون"

«هستی»، بوسەی عشق است

بر پیشانیِ «عدم»

١٩٣

ـ م بەردم و سەنگینم ئەڵ جاکەیٚ خوەم... ئێڤە کێین؟

ـ شنە و خێیاڵ و چەم... یەیٚمجق دچێم، تا بمینێمن

ـ سنگ‌ام و سنگین نشسته‌ام در جای خویش... شما کیستید؟

ـ نسیم و رؤیا و رود... پیوسته می‌رویم، تا بمانیم

١٩٤

سەردەمیٚ سەرد...

کیٚ رپڕەپ گەرم دڵیٚ نەفرۆتێیە

ڤە حەقدەس مانگانەیٚ؟!

دورانی سرد...

چه کسی نفروخته، تپشِ گرم قلب‌اش را

به حقوقی ماهیانه؟!

١٩٥

دۆ باڵ یەیٚ "فڕگرتن"ـێم

من و تۆ، ئێمە و ئانی ــ

تا ئازادی

دو بالِ یک «پرواز»یم

من و تو، ما و آن‌ها ــ

تا آزادی

١٩۶

کۆ، فیشکەیٚ کام کانییە؟

فورانِ کدامین چشمه است، کوه؟

١٩٧

گرد گەردوون، پریسکەیٚکە

ئەژ بڵووزەیٚ نادیار و

تاهەیٚ رووشنیٚ

تمامتِ جهان، جرقّەای‌ست

از یکی شعلەی ناپیدا و

تا ابد روشن

١٩٨

ژین، ماژەیل فرەیٚ دیٚریٚ

مەرگ، یەکیٚ

زندگی، بسیار چهرەها دارد

مرگ، یکی

١٩٩

وەرجە گشت باڵندەیل

ئاواتێگ، باڵا کردێیە تا ئاسمان:

کوەسان

پیش از همەی پرندەها

آرزویی، قد کشیدە تا آسمان:

کوهستان

٢٠٠

"گڕ"، قرمقاڵە تەنیا

ئەمان، چریکەێ بێدەنگییە "هەرمان"

«لحظه»، هیاهوست فقط

«جاودانگی» اما، آوازِ سکوت است

٢٠١

ـ ژیان، شکووفەیەکە و

مردنیش، شنەشن کزەیێ.

ـ عەترەکەیێ تا کوو دەرێ؟

ـ زندگی، شکوفه‌ای‌ست

و مرگ، آوایِ وزیدنِ نسیمی.

ـ عطرِ آن را تا کجاها می‌بَرَد؟

٢٠٢

ئەڵ دیرترین ئاسارەیش

ناو دنێمن، ئەمان هەرگز نەێشنەوێمن

قیژەیێ گوڵێ بێ‌ناو دە ژێر پامۆ!

بر دورترین ستاره هم

نام می‌نهیم، ولی هرگز نمی‌شنویم

جیغ گُلی بی‌نام در زیر پاهامان!

٢٠٣

مەودایێ ک ڤە چەو کەم دیارە

ڤە دڵ، فرەو

فاصله‌ای که به دیده اندک می‌نُماید

به دل، بسیار است

٢٠۴

بەدماژەتر دوویێ

هەرچێ خوەێ فرەتر ئەڕازنێ ــ

درووو

زشت‌روتر می‌شود

هرچه خود را بیشتر می‌آراید ــ

دروغ

٢٠٥

ـ کێ خوداڕەیشتەترینە؟

ـ ڕاسی

ـ زیباترین زیباروِی خدایی کیست؟

ـ راستی

٢٠٦

وشەیل، خێیاڵەیل بەردینن

دە نام دەسەیل بڤەش، گوڵ کەن

کلمات، رؤیاهایِ سنگی‌اند

در دست‌هایِ شاعر، شکوفان می‌شوند

۲۰۷

ئشق، دەریاو

دڵ ئێمە، پێیاڵە کوچکڵەیْ

عشق، دریاست

دلِ ما، ساغری خُرد

۲۰۸

باڵفڕنەک ڤت:

ئاوەختێکم ڤە دەس زاڕوویْ

وەگەرد بایْ، تا مانگ دچم

بادبادک گفت:

آرزویی هستم در دستِ کودکی

همراهِ باد، تا ماه می‌روم

٢٠٩

ئەقڵ وەت: "ئییە منم، کتاوەگەیٚ ڕێنمایکەر ژیان."

دڵ وەت: "نیەخوەنمەد، بیٚڕیٚ!"

عقل گفت: «این منام، کتابِ رهنمایِ زندگی.»

دل گفت: «نمی‌خوانمات، بیراه!»

٢١٠

ـ داڵگەیٚ ئاسمان ها کوو؟

ـ خێیاڵ و ئاوەخت

ـ سرآغازِ آسمان کجاست؟

ـ رؤیا و آرزو

٢١١

فرە گەردیم،

سوورتر ئەژ "ئازادی"

هیچ وشەیٚ نەیم

فراوان جُستم،

سُرخ‌تر از «آزادی»

هیچ واژه ندیدم

٢١٢

بتەوترە

بەردیٚ ک دووە وشەیٚ

دە هەڵبەس

محکم‌تر است

سنگی که واژه می‌شود

در شعر

٢١٣

مەنتق پەتی

هڤـ تلێکە

پڕ دێیارێیە مل رەنگینییەل

منطقِ محض

صخره‌ای عظیم است

غلتان بر زیبایی‌ها

٢١٤

هزار رێگەیۛ هەل، هێشتمەڤ دما

تا یەیۛ درگایۛ حەق، ئەڤ نووام چەکیا

هزار کج‌راهه، پشتِ سر نهادم

تا یک دروازه‌ی حق، در برابرم گشوده گشت

٢١٥

شەو

وە چرایٚ گرشەدار مانگ

ها منەی چە؟

شب

به جست‌وجوی چیست

با چراغ پُرفروغِ ماه؟

٢١۶

دە ژێر وارانیش

هەرکە زانس ک ئەسرینن چاوانمان

خوێن لێیان تکیا، پەیٚ نیشتمان

زیر باران هم

هر کسی دانست چشمان‌مان غرق در اشک‌اند

بهرِ وطن، از آن‌ها خون‌ها چکید

٢١٧

زاڕووەل نەلاونن

پشت دەرگا و دەروەچەیل شار

پڕ ئەژ مەردەزماو!

لالایی نخوانید برای بچه‌ها

پشتِ دروازه و پنجره‌های شهر

پُر از غول بیابانی‌ست!

٢١٨

ـ همیٚ چەو؟

ـ یەکڵەنەمام تا بن‌مل چقیایٚە دە بەرفیٚ،

گوڵ کەریٚ

ـ چیست امید؟

ـ تک‌نهالِ تا به گردن غرقه در برفی،

گُل می‌دهد

۲۱۹

ـ ناهمیّدی چەس؟

ـ گڵارِیّزان دارسانیّک،

دە ناوڕاس وەهار

ـ ناامیدی چیست؟

ـ برگریزانِ یک جنگل،

در میانەی بهار

۲۲۰

ریّ، رەش‌مارە

یا گەسیّکەت

یا ڤە مرایّ رەسنیّکەت

راه، مارِ سیاه است

یا می‌گَزد تو را

یا به مُراد می‌رساند

٢٢١

یەکەو گرتن "ڤرەژیە، ئمکە و ئەژیەدما"

ناوێ "مەرگ"ـە یا "ژین هەیٚتاهەیٚ"؟

همنشینیِ «گذشته، اکنون و آینده»

نامش «مرگ» است یا «حیاتِ جاودانه»؟

٢٢٢

لەوەخەنەیٚ ئازادییە

گوڵ کردێیە ئەڵسەر لەوەیل کورد و کوـ

گەریلا!

لبخندِ آزادی‌ست

گُل داده بر لبان کُرد و کوه ـ

گریلا!

۲۲۳

"نسر"ت پەڕی،

بین ڤه "نسار"!

«نورِ خدایی»ات رفت،

«همیشه در سایه» شدی!

۲۲۴

ـ دەژترین شوون دنیا، کوورەو؟

ـ ئەو وڵاتە ک دە هیچ نەخشەیٚ نییە: دڵ!

ـ بکرترین جایِ جهان، کجاست؟

ـ آن سرزمین که در هیچ نقشه نیست: دل!

٢٢٥

بڕێ "هاتـ"ـن

ک ئەژ بنچەک "نهاتـ"ـن!

برخی «آمد»ند

که از ریشه، «نیامد» دارند!

٢٢٦

ـ ئاخ! دە لا دیارەکەێ دنیا گومەو بیمن

ـ خەفەت نەخوە، بەشکم دە کەس‌نەزانەکەێ بووێمنەو دی

ـ آه! در جانبِ پیدایِ جهان، گم گشتیم

ـ غم مخور، شاید اندر پنهانِ آن پیدا شویم

۲۲۷

ئەڤ دمایێ بمواران

شەرمن و بێکش گوڵ کەرن

دار سێفەیل هەڵەبجە

پس از بمباران

شرمگین و بی‌صدا به گُل می‌نشینند

درختانِ سیبِ حلبچه

۲۲۸

سەرهات کورد:

ئەڵ نزیک چەلاو، چەمێ

پلیا ڤرەڤ دەریا

سرگذشت کُرد:

رودباری، در نزدیکیِ مُرداب

پیچید به جانبِ دریا

٢٢٩

وشەل دالٚکییم هەنە کوو؟

هەرچی گوت کەرم ئەڵ چەوەلم

نەێتونم خوەم بخوٚنم!

کلماتِ مادری‌ام کجایند؟

هرچه خیره می‌شوم به چشمانم

نمی‌توانم خود را بخوانم!

٢٣٠

هەێک دوٚیینەنم دارەل

دە بن گووش یەکترەکی پچپەچ کەرن:

"چل ساڵ باڵا کرد و گلێ چقیرٟ نەدا!"

درخت‌ها وقتی مرا می‌بینند

در گوشِ هم پچ‌پچ‌کُنان می‌گویند:

«چهل سال قد کشید و جوانه نزد یک‌بار!»

٢٣١

ڤەڤ كاژە بەرف دوەشەوە

قیلتر و بەرزترن ئەژ هەرڤار ــ

بیٚدەنگی و کوٚسار

با آن لایەبرفِ نازکِ دیشب

ژرف‌تر و بلندتر از همیشه‌اند ــ

سکوت و کوهستان

٢٣٢

ڤەختیٚ هیچ قسەیٚ ڤەر ڤتن نەیٚمینیٚ

دڵ دیٚیایٚەڤ زوٚ

شیٚعر، دەس‌ئەڵنیٚ!

وقتی هیچ کلامی برای گفتن نمی‌مانَد

دل به زبان درمی‌آید

شعر، شروع می‌شود!

۲۳۳

ئاخرێ بایێ کپێ

بێدەرەتان، ئاڵایێ قتقووز!

خسته و آرام می‌شود عاقبت باد

بیچاره، پرچمِ مغرور!

۲۳۴

ـ وێشە ئەڕا کپ و بێدەنگی؟!

ـ چەوەڕێی هاتن گوڵێک نەشناسم.

ـ ای بیشه چرا خاموش و ساکتی؟!

ـ چشم‌به‌راهِ آمدنِ یک گُلِ ناشناخته‌ام.

٢٣٥

"هەرچیؚ مووشن، بیلا بووشن!

م ئەر بان ئی کەمەرە سەوز مەکەم" ـ

گولێؚ ک سەر وژ ئەڕا ڤا نەچەمان ڤت

«دیگران هرچه می‌گویند، بگذار بگویند!

من بر بلندایِ این صخره خواهم رُست» ـ

گُلی که سرِ خویش برای باد خَم نکرد گفت

٢٣٦

ـ توام بوومه دەلیا، بۆش چە بکەم وا؟

ـ هەر چەم بمین، نەوس

ـ می‌خواهم دریا شوم، چه کنم بگو ای باد؟

ـ همیشه رود بمان، نایست

٢٣٧

ـ ئای! باڵنەکەێ ژار و تەنیا

پیرەدار ئاخرێ کەفت، ئەژیەدما چارەنویست لانەوێزییە.

ـ ئەنوو پەلوەچ دماین منم... دمینم!

ـ آه! ای پرندەی تنها و بی‌نوا

درختِ کُهن‌سال عاقبت افتاد، از این پس سرنوشت‌ات آوارگی‌ست.

ـ من بغضِ آخرین جوانه‌ام... می‌مانم!

٢٣٨

باێ، کڵاو ئەژ سەر داووڵ ئەڕاقەن

ئەفتاویش، دڵە سەردسڕەکەێ بەوِیبەرفینە ــ

ئەژ ئێمە چە مینێ دماێ ئی گەمە؟!

باد، کلاه از سرِ مترسک ربود

و خورشید، دلِ سردِ آدم‌برفی را ــ

از ما چه می‌مانَد آخرِ این بازی؟!

٢٣٩

هۆچ ئەسپێ

ئاز رەسەنن م ڤە خوەم ناشت

بێجەژ "شێعر"

هیچ اسبی

توان رساندنِ مرا به من نداشت

جز «شعر»

گـوڵـدەم ســۆر

(شکوفەی سُرخ)

پێشکەش ڤە هەڤاڵەلم

گوڵدەمەل سۆرێ ک ڤە هەر زەردەخەنە، مزگانا یەتن ڤهار دن

تقدیم به رفقایم

شکوفەهای سرخی که با هر لبخند، مژدەی آمدن بهار می‌دهند

شەۊ چیا...

گوڵئاسارەێ ئەڵ پێلاێ هەڤاڵێ

رێنماێ تاریکی

* * *

شبِ کوهستان...

شبتابی بر کفشِ رفیقی

راهنمایِ تاریکی

ئەۊ دماێ ڤارۆ

هەفت گەریلا ئەڵ بنارێ ـ

تیل سەۊزسۊر

* * *

پس از باران

هفت گریلا بر شیبِ کوه ـ

رنگین‌کمان

کرێڤەیێ سەخت...

ڤە دەمتەقەیێ خێیالٚ خوەم

تا سەرکلٚاوەیێ دیر

*** * ***

کولاکِ سخت...

گرم گفتگو در رؤیایِ خود

تا قلّەی دور

بچڕ سەێرە!

ئەژ بەرف ئی ملە بگوارێمن

دەیێ خاکەلێڤەو

*** * ***

بخوان سُهره!

از برفِ این گردنه گذر کنیم

دیگر سرآغازِ بهار است

٥

ڤەرەو سەرچەوەیٚ چەم؛

کەفتنە ئەڵ شوون چوار گەریلا

چەن مای کوچکڵەیٚ سێیا

* * *

رو به سرچشمه‌ی رود؛

راه افتاده‌اند دنبالِ چهار چریک

چند ماهی سیاهِ کوچولو

٦

چ ئازا گواریای

ئەژ ئاخڵەیٚ تانکەلۆ

کەپوو!

* * *

چه دلیرانه گذشتی

از چنبره‌ی تانک‌هایشان

قاصدک!

"شاگه هەڤاڵ"!

تا ڤتم، جاوەڵجا گوڵدەم ڤاری

ئەژ بنجک و دار

*** * ***

«درود رفیق»!

تا گفتم، بی‌درنگ شکوفه بارید

از بوته و درخت

تەریکیی شەڤ...

دەورە ک "ئاپۆ" ئەژەێ کل کرد

هەێگوا گوڵ بەیان

*** * ***

تاریکیِ شب...

آنجایی که «آپو» گذشت

گویی سپیده‌دم

۹

شەو ئەورین...

دو هەڤاڵ، نیشتنە ڤە دەمتەقە

ئەڵ رووژنایۆ یەکتر

* * *

شبِ ابری...

دو رفیق، گرم گفتگو نشستەاند

در روشنایِ هم

۱۰

مزڵگەیۆ گەریلا:

بۆن سەر، تریسکەیۆ ئاسارەل

خوار، تەنیا وازەن

* * *

اُتراقگاهِ گریلا:

بالای سر، سوسویِ ستارەها

پایین، فقط پرتگاه

دەس لاوینەریٚ

ئەڵ گڵکوو شەڕڤانیٚ دەکووبانی؛

هاڵیٚم هەیٚ ڤارۆ

*** * ***

دستی نوازشگر

بر مزارِ جنگاوری در کوبانی؛

هنوز هم باران

تۆ نییەسەت هەڤاڵ...

زەمی، ڤە هزار مۆنگ چواردەیش

رووشن نیٚیەو دەیٚ

*** * ***

تو نیستی رفیق...

زمین با هزار ماهِ کامل هم

روشن نمی‌شود دیگر

خوەت ئەڤنەشار!

ئی بەرفە یەێڕەنگت کەرێ ــ

کڤ، رام دنێ

*** * ***

پنهان نشو!

این برف، یکرنگ‌ات می‌کند ــ

کوه یادم می‌دهد

ڤێنەێ هەڤالێ...

نیقەڵتووز دڤنە دوو

ئمڕوو

*** * ***

عکسِ رفیقی...

سرشارِ دیروز می‌شود

امروز

١٥

هنا کرد "هەڤاڵ..."

تا کل چەق دامەق دما

مۆنگ چوارده

*** * ***

صدا زد «رفیق...»

تا نگاه به پشتِ سر چرخاندم

قرصِ کاملِ ماه

١٦

دۆکوت شەوگار

داێمن ئەڵ ئاوەکەێ "سیروان" ــ

دەس هەڤاڵێ بەڵەمم بی

*** * ***

نیمه شب

زدیم به آبِ «سیروان» ــ

دست رفیقی قایقم بود

ڤە لەۆەخەنەیێ

وەنەۆشەیێ کاڵی دە ڤیرم

نێیەیێ هەڤاڵێ

* * *

با لبخندی

در ذهنم بنفشه‌ای کاشت

نگاهِ یک رفیق

لەتێ ئەژ کۆ

ڤە لرەیێ هرووم دەرێ، گرد م

بێ تۆ هەڤاڵ!

* * *

تکّه‌ای از کوه

فرو می‌ریزد با لرزه‌ای، تمامِ من

بی تو رفیق!

١٩

بۆم ناپاڵم...

ئاخ! تەنیا تەێل سەرێ مەن

ئەژ ئەو زلڤدرە

* * *

بمبِ ناپالم...

آه! تنها یک گیره‌ی سر ماند

از آن گیسوبُلند

٢٠

سەێل کە هەڤاڵ!

گرد دارەل، دە رزگ ئێمە

هانە ڤەراوەر تووفان

* * *

بنگر رفیق!

همه‌ی درخت‌ها، در صفِ ما

مقابلِ توفان‌اند

شیرین‌خەویٚ...

رێیەکەمۆ ئەژ یەک جگا نییە هەڤاڵ!

ڤەولاێ مەرگیش

* * *

رؤیایی شیرین...

راه‌مان از هم جدا نیست رفیق!

در آن‌سویِ مرگ نیز

دۆتەل شەڕکەر کورد!

ئەژ کوم ژۆن و ئێش داڵکەلتۆ

چەک سازینە؟

* * *

دخترانِ جنگاور کُرد!

از کدامین درد و رنجِ مادران‌تان

اسلحه ساخته‌اید؟

زەردەخەنەێ هەڤاڵێ...

شنەباێ ئەڵکەرێ، ئەژ شەش لا

تا کوورە ک نەێچم!

❋ ❋ ❋

لبخندِ رفیقی...

نسیم می‌وزد، از شش جهت

تا کجاها که نمی‌روم!

شەۊەزەنگ...

ئەڵی رێی ناهمارە، گووچنگم

دەس ئاواڵێ

❋ ❋ ❋

شبِ بی‌ستاره...

در این راهِ ناهموار، عصایم

دستِ رفیقی

٢٥

تریسکەتریسکێ دیر...

ئەی! ئەژ پەرتخ، رەژیدەتر

خود رێیە

* * *

سوسویی دور...

آه! زیباتر از مقصد و مقصود

خودِ راه

٢٦

ئگەرد نەسرینەل

ئەژ ژێر بەرف باڵا کەرن

گەریلال

* * *

همراه نسرین‌ها

از زیر برف قد می‌کشند

گریلاها

۲۷

ڤهار ساڵێ ترەک...

دەورە ک "بنەفش" شەهید بی

گوڵ بنەفشەێ

* * *

بهار سالِ بعد...

آنجا که «بنفش» شهید شد

گُل بنفشه‌ای

۲۸

هە دە ڤیرم هەڤاڵ!

هەنێ ئەژ یەکتری دەرڤڕیاێمن

زەردەخەنەێ مۆنگ پەڕی

* * *

خاطرم هست رفیق!

وقتی از همدیگر جدا شدیم

لبخندِ ماه پرید

٢٩

چ نزیکن!

سەرکلاوان بەرف گرتەیٚ بریقەدار

ئەژ دەرڤەچ گلارەیٚ هەڤاڵەکەم

* * *

چه نزدیک‌اند!

قلّه‌های برف‌پوشِ درخشان

از دریچه‌ی چشمِ رفیقم

٣٠

زەردەخەنەیٚ هەڤاڵیٚ؛

گوڵپەڕەیلیٚ ئەڤکردەن

داووتیی زەرد

* * *

لبخندِ رفیقی؛

گُلبرگ‌هایش گشوده‌اند

داوودیِ زرد

۳۱

دچمه بان یاڵ

ئاهـ! ئەو نوواێ م خوەیاٚن رەساننه ـ

وەنەوشەیل

* * *

از کوه بالا می‌روم

آه! پیش از من خود را رسانده‌اند ـ

بنفشه‌ها

۳۲

ده ئی رفته

کلوور داربەلییێ لێزگەمه؛

بێله بووارێ!

* * *

در این تُندبار

تنه‌ی توخالیِ بلوطی سرپناهم؛

بُگذار ببارد!

٣٣

بێ مۆنگ

ئەڵەو پێچەڵپێچ تیلەڕێیە؛

ڤیرم رووشن

* * *

بی ماه

در آن پیچ‌وخمِ باریکه‌راه؛

ذهنم روشن

٣٤

ئای! هەڤاڵ

ناو ئەو ئەڵکردنەلە گردۆ، تو

ناو ئی هەمکە پژارەلە، م

* * *

آه! رفیق

نام همه‌ی آن وزیدن‌ها، تو

نام این‌همه غم‌ها، من

٣٥

ده پەنا بنجک گوڵکردەیٚ

لیل تفەنگ گرتمە ڤەرەو ئەو لا

ک دڕکەل ڤەر کردنە ئەڵەیٚ

*** * ***

در پناهِ بوته‌ای شکوفان

لوله‌ی تفنگ به آن سمتی گرفته‌ام

که خارها رو به آن‌جا

٣٦

دمایٚ بایەڕووە

دەناو ئی باخە مەنێیە گوڵدەمیٚ؟

ئای! زەردەخەنەیٚ هەڤاڵیٚ

*** * ***

پس از توفان

در این باغ مانده شکوفه‌ای؟

آه! لبخندِ رفیقی

٣٧

لێڵە دا

گژەی گژەباییش کپیا؛

هەنی گەریلا جمیا

* * *

هنگام گُرگ‌ومیش

صدای تُندبادِ خزان هم آرام گرفت؛

گریلا که راه افتاد

٣٨

رزگی گەریلا

ئەژ ناو بەرفەل گواریا

شوون زەردەخەنەی

* * *

ستونی گریلا

گذشت از میانِ برف‌ها

ردّ لبخندش

٣٩

تاویاێن بەرف...

پێلاێ سۆر هەڤالێ کردمەڤ دی

بتەڤ، تا گۆم دماینێ

*** * ***

آب‌شدنِ برف‌ها...

کفش قرمزِ رفیقی را یافتم

استوار، تا آخرین قدم

٤٠

رەنگین بین رنوو!

تا ڤەختێ هروم نەڤردۆیین

ڤە سەر هەڤاڵەلم

*** * ***

زیبا بودی بهمن!

تا وقتی فرو نریخته بودی

بر سرِ رفقایم

٤١

رنگەیٚ ڤارۆ ئەڵ دوواریٚ

هەڤاڵیٚ، ڤە ملپێچەکەیٚ خوەیٚ

پێچنیٚ زەم هەڤاڵیٚ

* * *

آوایِ باران بر سیاه‌چادر

با شال گردنِ خویش، رفیقی

می‌بندد زخمِ رفیقی را

٤٢

گرمەگرم تووپ

نێیەیٚ هەر هەڤاڵ، سەنگەریٚ

ڤەر ئەڤی‌تر

* * *

صدای انفجارِ توپ

نگاه هر رفیق، سنگری

برای دیگری

۴۳

ئەڵ تەریک‌ترین رێ

هوچ ڤەرزێ گوم نەێکەرم ــ

زەردەخەنەێ هەڤاڵم هەس

* * *

در تاریک‌ترین راه

گم نمی‌کنم هیچ فصلی را ــ

لبخندِ رفیقم هست

۴۴

هەڤاڵێ چی،

نەێڤەچێ تا پرچەلێ

هە دەناو بەرف

* * *

رفیقی رفت،

نیِ نورُسته‌ای تا کاکُل‌اش

در برف

۴۵

کل دمەڤ دما

گوڵدەمەل، شەڤنمینن هاڵێم هەێ

دەوره ک هەڤاڵەلم هووسیانه

* * *

می‌نگرم به پشتِ سر

شکوفه‌ها، هنوز هم شبنم‌آلودند

آنجا که رفقایم ایستاده‌اند

۴۶

"دەڤ دەرڤەن قیله

بێله تا رێیەکەت رووشن بکەرم."

مانگ ڤه گەریلا ڤت

* * *

«در آن درّه‌ی ژرف

بگذار تا روشن کنم راهت.»

به گریلا گفت مهتاب

٤٧

دمایٚ شەڕ...

ئەڵ رووشنایٚ مۆنگ کەل

یەکیٚ ئەژ هەڤاڵەل، کەم

* * *

پس از نبرد...

در نور ماهِ لب‌پریده

یکی از رفقا، کم

٤٨

مەوِدایٚ نییە

دە ناون من و هەڤاڵەکەم، بیٚجەژ

سەنگ گڵکووەیٚ

* * *

فاصله‌ای نیست

میان من و رفیقم، جز

سنگِ مزارش

٤٩

سەردە ڤا...

زەردەخەنەیێ گەریلا

تەنیا هانا

* * *

باد سردِ پاییزی...

لبخندِ گریلا

تنها پناه

٥٠

قازقولّنگەل

ها ئەژەو ملە گوارن ک گەریلا

شەوەکی رچیێ ئشکەن

* * *

عبورِ دُرناها

از همان گردنەی پُربرفی کە گریلا

صبح، راهِ تازەای در آن گشود

٥١

بنار قەندیل...

دەورەک تاویایە بەرف

گڵکوو گەریلایکە

* * *

دامنەی قندیل...

آنجایی که برف‌ها آب شده

مزارِ یک گریلا

٥٢

بەژن و باڵای کو

ڤە یەیگل هەڵاڵەبرمەو

ئەڵسەر تەرم شەهید

* * *

قد و قامتِ کوه

یکباره لاله‌ی واژگون است

بر سر پیکرِ شهید

٥٣

له دریژیی توله‌ڕێ

بێ وچان وه‌گه‌رد گه‌ریلا

مانگ

* * *

در طولِ کوره‌راه

بی‌وقفه همراهِ گریلا

ماه

٥٤

دۆته‌ل چیا

زی‌تر ئه‌ژ که‌له‌وا ئه‌ڵکه‌رن

ڤه بووخوه‌ش مزگانا

* * *

دخترانِ کوهستان

زودتر از بادِ بهار می‌وزند

با عطرِ مژده‌ها

۵۵

پایزەشەو

ئەڵ ئەو ئاهەڕایێ ک ڤەیێ چینە، هەڤاڵ!

کەڵمەسەل هانە خەڤەر

*** * ***

شبِ پاییزی

بر آن راهِ دشواری که رفته‌ای، رفیق!

بیدارند گُل‌های حسرت

۵۶

ئەڵ یەیێ شۆ کڵاشنیکۆفیێ

ئەڵ ئەو شۆنیێ پەرپریکیێ ــ

ژنە گەریلایێ کوردیێ!

*** * ***

بر یک شانه کلاشنیکف

بر شانه‌ی دیگرش پروانه‌ای ــ

چریکِ زنِ کُردی!

٥٧

تریسکەیٚ گوڵهەساره

ئەڵکەنیا ئەژ سیٚیاتیی دەورگردیٚ؛

ریٚوار ریٚگەیٚ دیرم

* * *

سوسویِ شبتاب

کَنده شد از سیاهیِ پیرامونش؛

مسافرِ راهِ دورم

٥٨

ـ کوورا دچی جەنگاوەر؟

ـ دەوره ک ئاولەفاو دچوو

* * *

ـ کجا می‌روی جنگاور؟

ـ آنجا که سیلاب می‌رود

۵۹

ـ ئەژ کووچ دماین، کێ گل ناورد؟

ـ قازقوڵنگەل، سێ پریسکەل... ئاخ! یاران

* * *

ـ چه کسی بازنگشت از آخرین هجرت؟

ـ دُرناها، پرستوها... آه! یاران

۶۰

ئیلا کو، ئەولا کو

مانگ ژە کام پەلەڕێ هڵات

ئەڵ زمگەێ گەریلا؟

* * *

این سو کوه، آن سو کوه

از کدامین باریکه‌راه بردَمید ماه

بر پناهگاهِ زمستانیِ گریلا؟

٦١

ئاهەڕا بنار زاگرۆس

نوقم بەرف، دەریٚکەمۆ ڤەرەق نووا

مزگانا گوڵدەم سور

***

کورەراهِ سختِ زاگرس

غرقه در برف، به پیش می‌بَرَد ما را

مژده‌ی شکوفه‌ی سُرخ

٦٢

هەڤاڵیٚ هەنین

دەس ئەرم شەکنیٚ ئەژ دیر ـ

دەیٚره دار، گوڵدەم ڤارنیٚ!

***

رفیقِ نورچشمی

دست تکان می‌دهد برایم از دورـ

اینجا درخت، شکوفه می‌بارد!

٦٣

دمایٚ بمڤارۆ...

چوار گوڵ سۆر، ئەڵ پەڕەیٚ بەرف

رۆمان "ڤهار زیڕەس"

* * *

بعدِ بمباران...

چهار گُل‌سرخ، بر صفحه‌ی برف

رُمان «بهارِ زودرس»

٦٤

مانگ چی و ساڵیش...

کاڵەو نەڤی دە ڤیرم، زەردەخەنەیٚ هەڤاڵیٚ

دمایٚ چیین

* * *

ماه رفت و سال هم...

کم‌رنگ نشد در خاطرم، لبخندِ رفیقی

پس از رفتن

۶۵

ئگەرد ئڵاتن خوەر

ئەڵ مزڵگەیٚ شەۋانەم، همسایٚ:

گوڵ هیٚرووییٚ!

* * *

با طلوعِ خورشید

در اُتراقگاهِ شبانه‌ام، همسایه‌ای:

یک گُل خطمی!

۶۶

فیٚر بکە!

دە رووهڵات، ریشە کوتیایٚە

سایٚ ئەڵ رووئاڤا

* * *

نگاه کُن!

در شرق، ریشه دوانده

سایه‌اش بر غرب

٦٧

دما نێیە

ئەڵ ئێڤارەیٚ پایزەڕوویٚ ــ

لەشیٚ خەڵتان خین

* * *

واپسین نگاه

به غروبِ یک روزِ پاییزی ــ

پیکرش غرقه در خون

٦٨

ئشنەوێمن

ئەژ تلیلیی داڵک شەهیدیٚ،

گرد قسەل نەڤتەیٚ

* * *

می‌شنویم

از هلهله‌ی مادرِ شهیدی،

همه‌ی نگفته‌هایش

٦٩

لێزمەی ڤارۆ...

ئمکە لێزگەی چەن مەلیچک

زمگەی گەریلا

*** * ***

رگبارِ باران...

اکنون آشیانەی چند گنجشک

پناهگاهِ زمستانیِ گریلا

٧٠

ئەڙ نوو ڤهار؛

یاڵ درایَ ئەڙ ناو تەم

م ئەڙ خەم

*** * ***

باز بهار؛

قلّه بیرون می‌شود از مِه

من از غم

٧١

کڵاشەل دڕیایە...

دە ڕێیە دژوارەکەێ شاخ

ختیمتییم دێ، شنەبایێ

* * *

گیوەهایِ پاره...

در سخت راهِ کوهستان

نسیم، قلقلکم می‌دهد

٧٢

چەپەێ گوڵ نەرگس

شەکەتیی کۆگەردی ئەژ لەشم سڕی ــ

لەۆەخەنەێ ئاواڵەلم

* * *

دسته‌گُلِ نرگس

خستگیِ کوه‌پیمایی از تنم زدود ــ

لبخندِ رفقایِ همقطارم

٧٣

وچۆنیٚ ئەڵ بنار قەندیل؛

یەکەو گرتن زەردەخەنەیٚ مۆنگ و گەریلا

دەناو کەنیلکیٚ

* * *

درنگی بر دامنه‌ی قندیل؛

همنشینیِ لبخندِ ماه و گریلا

در چشمه‌ای کوچک

٧٤

قسەیٚ کەری هەڤاڵ...

بنجکیٚ گوڵ گریٚ

دەی هشکەساڵە!

* * *

حرفی می‌زنی رفیق...

بوته‌ای گُل می‌دهد

در این خشک‌سال!

٧٥

تاریکەشەو...

خوڕەی چەم لێڵی

تەنیا چراخم

* * *

شبِ تاریک...

صدای رودی گل‌آلود

تنها چراغم

٧٦

دووازە گەریلا...

ئەڵ بەرف بنار داڵاهوو

یەی شوون پا

* * *

دوازده گریلا...

بر برفِ دامنه‌ی دالاهو

یک ردّپا

٧٧

ڤەرەژ گوڵدەم

مزگانایێ بهار ڤەم دا؛

گەریلا

* * *

پیش از شکوفه

مژدەی آمدنِ بهارم داد؛

گریلا

٧٨

ئەژ هەر لا گیزەیێ گوله...

لەوەخەنەیێ هەڤاڵەل نەیلێیەو راو

زەمیێ بڤینم

* * *

نفیرِ گلوله از هر سو...

لبخندِ همقطاران فرصت نمی‌دهد

زخم ببینم

٧٩

بنەفش بی، یا نەرگس؟

راس دەورە ک رەشەو بی

ئگەرد کەفتن بمێ

******

بنفشه بود یا نرگس؟

درست آنجا که سیاه شد

با سقوط بُمب

٨٠

گوڵێ سۆر

ئەڵسەر گڵکووێ بێناو ــ

هێمن خەوسێیە جەنگاوەر

******

یک گُل سرخ

بر سر گوری بی‌نام ــ

جنگجو خُفته آرام

٨١

شەکەت نەڤی

ئاسارە ئەژ تریسکەتریسک

خێیاڵم ئەژ باڵا کردن

* * *

خسته نشد

ستاره از سوسو زدن

خیالم از قد کشیدن

٨٢

شکووفەل یەڕووە؛

تا خوازم یەک یەک بژناسمۆ

هووفەێ بایۆ

* * *

شکوفه‌های یک‌روزه؛

تا می‌خواهم یکی‌یکی بشناسم‌شان

هوهویِ باد

دڵ قەسیمە ڤەکۆ

تا نەکەفم!

* * *

دل به کوه بسته‌ام

تا نیُفتم!

باڵنەیێ کووچەر...

گەریلایش، زەمی چی ئاسمۆ

بێکەرخ دۆیینێ

* * *

پرنده‌ی مهاجر...

گریلا هم، زمین را چون آسمان

بی‌مرز می‌بیند

٨٥

پا ئەڵگر!

رێیەکەیٚ هەردکمۆ پێچەڵپێچە؛

ڤە لیلووپەڕیٚ ڤتم

* * *

شتاب کُن!

راه هردوی ما پُرپیچ‌وخم است؛

به نیلوفری گفتم

٨٦

کووبانی؛

دمایٚ تاڕەنن تارماییەل

شەۋمۆنگ

* * *

کوبانی؛

بعدِ گریزاندنِ اشباح

شبِ مهتابی

٨٧

ڤەرەژ ئێمە

ئەۆ ئاسارە بییەسەێ ـــ

دماێ ئێمەیش

* * *

پیش از ما

بوده آن ستاره ـــ

بعدِ ما نیز

٨٨

زەمەقێ بنەوش...

راس دەۆ سەنگەرە ک ئەژ هەڤاڵێ

تەنیا قەڵێ پرتاڵ خینین مەن

* * *

زنبقی بنفش...

درست در آن سنگر که از رفیقی

تنها تکّه‌ای لباسِ خونین ماند

٨٩

لەش خینین ئاواڵێک...

شەوْنم ئەڵ گوڵەشەرمووکە نیشتێیە

یا گژنیژەیْ ئەرەخ؟

***

پیکرِ خونینِ رفیقی...

بر لالەی واژگون، شبنم نشسته

یا دانەهای عرقِ ریز؟

٩٠

ساڵەل شەڕ...

چ ئازایْ پیرەوْ دوون

داڵکەل!

***

سال‌هایِ جنگ...

چه زود پیر می‌شوند

مادران!

۹۱

س تەقەیٚ ئەڵدم یەک...

دەس‌ئەڵنا، ئگەرد دمایین هناس

ڤارشت شکووفەیٚ گێڵاس!

* * *

سه شلیکِ پیاپی...

با کشیدنِ آخرین نَفَس، آغازید

بارشِ شکوفه‌ی گیلاس!

۹۲

دەێرە هەر خێیاڵ

چەک خسێیەو شۆنیٚ،

تا بمینیٚ

* * *

اینجا هر رؤیا

اسلحه بر دوش گرفته،

تا بماند

٩٣

ئێره و پەژاره؟!

ئەڵ ناو کەڵەکەیٚ نیشتمە

همساکەم، ئاسارەزلە

* * *

اینجا و اندوه؟!

نشسته‌ام درون سنگری در کوه

همسایه‌ام، ستاره‌ی صبح

٩۴

ئەڵ سەریاڵ...

تا چەو بڕ کەریٚ، تەنیا بەرف

هەڤاڵیٚ هنا کەریٚ: "بەهار"!

* * *

بر ستیغِ کوه...

تا چشم کار می‌کند، تنها برف

رفیقی صدا می‌زند: «بهار»!

۹۵

ئەڵ پەل ئەرخەوان

یەیٚ شکووفەیٚ تەنیا،

چنیینیٚ قەت

*** * ***

بر شاخەی ارغوان

یک شکوفەی تنها،

چیدنش هرگز

۹۶

دە ناوتوو پەڕەیل یەیٚ گوڵیش

تونم بژییم ــ

ئەر "ڤڵات ئازاد" م بوو

*** * ***

لابلای گُلبرگ‌های یک گُل هم

زیستن می‌توانم ــ

اگر «سرزمین آزادِ» من باشد

٩٧

ده ژێر ڤارۆ

جیک دا یەکم گیایێ گورج؛

زەردەخەنەم!

***

زیرِ باران

جوانه زد نخستین گیاهِ چابک؛

لبخندم!

٩٨

زەردەخەنەیێ شەڕڤانیێ

ده رووژئاڤایێ کوردستان، ئاوردەڤ خوار

ئالاێ کرژئێلەتەکەیێ داعش

***

لبخندِ جنگاوری

در روژآوای کُردستان، فرو کشید

پرچمِ عبوسِ داعش را

۹۹

ئەڵ قەیٚ تل گەپیٚ

پیٚشهات گەپتریٚ:

گوڵیٚ!

* * *

بر قامتِ صخرەی بزرگی

بزرگ‌تر حادثەای:

گُلی!

۱۰۰

نە باڵ و نە بڵنگییٚ،

کەمیٚ ئەڤین خوازیٚ

"فڕین!"

* * *

نە بال و نە بلندایی،

اندکی عشق می‌خواهد

«پرواز!»

چەمێ ئەژ چریکەێ بەرد

(رودی از آواز سنگ)

(۱)

تیۆژتر ئەژ زق

سەرهشکتر ئەژ بەرد؛

"کوڵە ئەڵوەس"ـەکەیٚ گوڵ نەسرین!

بُرّندەتر از سرما و یخ

سرسخت‌تر از سنگ؛

«هایکو»ی گُلِ نسرین!

(۲)

تلیلیی داڵکەل ئاشتی

بەرزتر ئەژ شینوەیٚ شەڕ!

هلهلەی مادرانِ صلح

بلندتر از ولولەی جنگ!

(۳)

ده لیۆار دەرڤەن بایٚ

یەکلۆداریٚ پاڤەگەزدیٚ

ناویٚ "همیٚ"!

بر لبەی درّەی باد

تک‌درختِ استواری

نامش «امید»!

(۴)

گل‌گلیٚ

گی‌ئاسارەیٚ

گیرسنیٚ دارسۆنیٚ!

گاه‌گاهی

کِرِم شبتابی

برمی‌افروزد جنگلی را!

(۵)

چریکەیٚ بیٚدەنگیی ئاسارە ئژنەڤی؟!

آوایِ سکوتِ ستاره را می‌شنوی؟!

(۶)

ژن خەنس

دار ژین، گوڵ کرد

هەن ڤارین بەرف!

زن خندید

غرق در شکوفه شد درختِ زندگی

هنگامِ برف!

(۷)

ڤەڕاس، ژەنیار تەمیرەیٚ ڤارۆ کیٚیە؟!

راستی، نوازندەی تنبورِ باران کیست؟!

(۸)

کرم شەوچرایٚ کوچکڵەیٚکە

مۆنگەشەو ئی دارسۆنە!

کِرم شبتابِ کوچکی‌ست

مهتابِ این جنگل!

(٩)

بێ دڵەڕاوکێ

باڵنەێ نیشتێیە ئەڵسەر شۆنێ:

داووڵ!

بی‌ترس

پرنده‌ای نشسته روی دوشش:

مترسک!

(١٠)

رووح ئاو، لیپالیپ ئەژ هوورەو ڤەرچە؟!

لبریزِ آوازِ اهورایی‌ست روحِ آب چرا؟!

(١١)

ئەریٚ زەردەخەنە

رووژنایٚ ریٚڤاریٚکە

ئەژ دیرترین ئاسارەل؟!

آیا لبخند

نورِ رهگذری

از دورترین ستاره‌هاست؟!

(١٢)

بایٚ

بیٚ پاسپۆرت و پشکنین

ڤەچە سەفەر کەریٚ؟!

باد

چگونه سفر می‌کند

بی پاسپورت و تفتیش؟!

(۱۳)

ئەسپ رووژنا تاو دا

شەوەزەنگ

ڤەرەو کوورا؟!

اسبِ روشنایی تاخت

قیرگون شب

رو به کجا؟!

(۱۴)

رفت کوم ئاگر

تین دڵ خاک ئشکەن و

سەوزمۆ کرد؟!

رگبارِ تُندِ کدام آتش

فرونشانید عطشِ خاک و

سبزمان کرد؟!

(١٥)

رێوارەکەت کێیە دەریا

سێڵاو ڤهارە

یا پایزەپڵە؟!

دریا، مسافرت کیست

سیلابِ بهاری

یا بارانِ پاییزی؟!

(١۶)

ئەڵوەسێ

ئەڵڤەسێکەم بێڤچۆ تا یاڵەکەێ خوەر:

باڵفڕنەکێ بێباڵ و پەڕ!

شعری مرا

بی‌وقفه می‌سُراید تا ستیغِ آفتاب:

بادبادکی بی‌بال و پر!

(١٧)

بێیا

"ڕووەڵاتی"یە دڵم

باوڕ بکە ئەفتاو!

بیا

«شرقی»ست دلم

خورشید باور کُن!

(١٨)

ئشکیا دە دەفتەر ئاێنەل گرێڤەکەر، کڕێ:

ژن

ژین

ژۆ

شکست در دفتر آینه‌هایِ گریان، سطری:

زن

زندگی

درد

(١٩)

تەمسق‌تر ئەژ

گرد میڤەل ئی ڤەرزەسەو هاڵێ:

کیزێ ئازادی!

نوبرانه‌تر از

همه‌ی میوه‌های فصل است هنوز:

یک قاچ آزادی!

(٢٠)

بەڵگ پاییزی

شەکەت ئەژ بەێچەڵیی بایێ، ئاوەخت خوازێ:

خوەشاڵە ئی‌گلە ئەژ "کەوڕ" بێیام ڤەدی!

برگِ پاییزی

خسته از بازیگوشیِ باد، آرزو می‌کند:

کاش از صخره زاده شوم این‌بار!

(۲۱)

ده ناو بەرد، نەرمنوولیی هەس

ک ده حەریر ئاو نییه!

در سنگ، لطافتی هست

که در حریرِ آب نیست!

(۲۲)

ئاو خەوی، ئایْنه خەوی

ئەما دەرڤەچ بەرد

هاده خەڤەر تاهەی!

آب و آینه هم می‌خوابند

اما دریچه‌ی سنگ

تا ابد بیدار است!

(۲۳)

گۆم رازێکه

بەرد!

برکەی رازی‌ست

سنگ!

(۲۴)

تەمیرەیٚ نادیار سەنگ

سەرمەس خوەنیٚ تاهەیٚ!

تنبورِ ناپیدایِ سنگ

تا ابد سرمست می‌خواند!

(۲۵)

گل‌گلیٚ

ده ڤێشەیٚ سەنگ

پەڵنگ زەمداریٚ نەڕنیٚ!

گهگاهی

در بیشه‌ی سنگ

می‌غُرّد یک پلنگِ زخمی!

(۲۶)

ده ناو گومەل بەرد

بنجک زەردەخەنەیٚ گوڵ کرد!

در مشتِ سنگ

بوته‌ی لبخندی شکُفت!

(۲۷)

ئاڤاز یاسەمەنەل نەشنەفتینە

ئەژ گەلیی بەرد؟!

آواز یاسمن‌ها را نشنیده‌ای

از حنجره‌ی سنگ؟!

(۲۸)

ناو هووزەکەم

تاشیایەو

دە رۆمان "کو"!

نامِ قبیله‌ام

حک شده

در رُمانِ «کوه»!

(۲۹)

دما فەسڵ گەشتنامەێ دڵووپ

دەریاو!

آخرین فصلِ سفرنامەی قطره

دریاست!

(۳۰)

گرڕ دە ڤەر خوەێ خس دڵووپ،

رەسی ڤە دەریا!

گەردیله، تاویا دە ئشق

رەسی ڤە مانا!

قطرەی آتش‌زده در خویش،

به دریا رسید!

ذرّەی بگداخته در عشق،

به معنا رسید!

(٣١)

ئەڤین، فڕین و

دەریا، ئاسمۆن فڕین دڵووپەیلە

عشق، پرواز است و

دریا، آسمانِ پروازِ قطره‌ها

(٣٢)

دڵووپ،

دەرڤەچیٚ ئەوکردەو

ڤەرەو دەریا!

قطره،

یک پنجره‌ی بازِ

به سمتِ دریاست!

(۳۳)

باڵگرتنێ

بێ باڵ و پەڕ:

ئنسان!

پروازی

بی بال و پر:

انسان!

(۳۴)

مردن، دەسڤەن زەمانە ئەڵ دەسەلم

زنەی، پاڤەن خاکە ئەڵ پام

ئەما کلیل دەس و پاێ ڤەسەمیش: ئەڵوەس!

مرگ، دستبندِ زمان است بر دستانم

زندگی، پابندِ خاک است بر پایم

اما شعر نیز کلیدِ دست‌وپایِ بسته‌ی من است!

(۳۵)

دەیٚ نە کەسیٚ ترم

خود خوەمم!

دیگر نه کسی دگر

خودِ خودم هستم!

(۳۶)

شەتاو ڤە پەل

ڤەرەو دەریا

ئەژ خوەیٚ، ڤەرەو خوەیٚ!

موج‌زنان برفاب رود

رو به دریا

از خود، به خود!

(۳۷)

مردن ده زەلکاویش رەنگینە

ئەگەر فڕین

دما ڤیر باڵنە بوو!

مرگِ در مُرداب هم زیباست

اگر پرواز

آخرین خاطرەی پرنده باشد!

(۳۸)

ژین، باخێکە و

باخەڤۆ، ئەفتاو

"ئازادی"ـیش رەنگیترین سورەگوڵ باخەکەێ ئەفتاو!

زندگی، باغیست

باغبانش، خورشید

زیباترین گُلِ سرخِ باغِ خورشید، «آزادی»ست!

(۳۹)

هەر پرشە، وشەیکە و

هەر وشە، دەسپێکێ و

کتاو چەم ڤە یەکم وشەێ ڤارۆ دەس ڤەێکەرێ

هر قطره، واژه‌ای و

هر واژه، آغازی و

کتابِ رود با نخستین واژه‌ی باران می‌شود آغاز

(۴۰)

ئێمرۆو هەرچی بێدەنگییە

ئەژ نک قڵەم رژێ؛

دەفتەرەکەم سۆ

ڤێشەێ هووارە!

امروز هرچه سکوت

از نُک قلم می‌ریزد؛

فرداست دفترم

بیشه‌ی فریادی!

(۴۱)

نه باکوورییه و نه باشووری

نه ئەژ رووژهەڵات یەتێیە و نه ئەژ رووژئاڤا

شنەیٚ ئێمڕوو، ئەژ لایٚ شائرانەیٚ ئەڵکردێیە!

شمالی یا جنوبی نیست

نه از شرق آمده و نه از مغرب

نسیمِ امروز، از سمتی شاعرانه می‌وزد!

(۴۲)

"ئاپۆ"

هەرئەو پەل زەیٚتوون سەوز سەدەو

ک ئەژ کەمووترەل، ئەوشاردنەسەیٚ

«آپو»

همان شاخه‌ی زیتونِ سبزِ قرن است

که از کبوتران، پنهانش نموده‌اند

(۴۳)

فڕین بێباڵنەیێکە و

چەمێ ئەژ چریکەیێ بەردە:

"گەریلا"!

پروازی بی‌پرنده و

رودی از آوازِ سنگ است:

«گریلا»!

(۴۴)

دە ئی روو ڤهارییە، شائرێکە بەرف

دەنگ وشەلێ ئشنەوم

ک ئەژ هێڵ دماین دەرڤەن،

دچێ ڤەرەو زڵاڵیی ڤڵات چەم!

در این روز بهاری، شاعری‌ست برف

آوای کلماتش را می‌شنوم

که از خط پایانیِ درّه،

به زُلالایِ سرزمین رودخانه می‌رود!

(۴۵)

ئێمە ڤە گووچنگ ئشق

ئەژ "نیل" ئی دووزەقە گواریمنە

ما با عصایِ عشق

از «نیلِ» این دوزخ گذشته‌ایم

(۴۶)

بایۆ ڤە سەرپەنجەل خوەیۆ

ئەژ رەنگ چنێکەم:

پایزەڕوو!

با سرانگشتانِ خود، باد

مرا از رنگ می‌چیند:

روزِ پاییزی!

(۴۷)

ئەگەر نەڤیا تین و تاسە

ئەرێ قەڵڤەز دێیەتە دی؟!

اگر شوق و عطش نبود

موج هرگز زاده می‌شد؟!

(۴۸)

ڤەوِلایێ پەنجرە

زمسۆ، بەوی ئسپێپووش خەمبارێکە

ئەنووگرتە، دە بێدەنگیی هەنهەن لێڵەیێ چارەنڤیس.

ئۆ ڤەیلایێ بێئاسارەیێ خوەشبەختی

ژن، ڤەرز پەنجم ساڵە!

پژارەدار

ڤارۆنی

در آن‌سویِ پنجره

زمستان، عروسِ سپیدپوشِ غمگینی‌ست

بُغض‌کرده، در سکوتِ گرگ‌ومیشِ سرنوشت.

و در این‌سویِ بی‌ستاره‌ی خوشبختی

زن، فصلِ پنجمِ سال است!

اندوه‌زده

بارانی

(۴۹)

کرم ئەوریٚشم

ئەر قانە بوو، ڤە نمییەکەیٚ ئاخڵەیٚ پیلەیٚ

ئەریٚ قەت پەپییٚ باڵەوگریٚ؟!

اگر کِرم ابریشم

به حقارتِ چنبرِ پیله‌ی خود قانع شود

هرگز آیا پروانه‌ای پرواز خواهد کرد؟!

(۵۰)

هەر روو، شۆ ڤەشۆن رووح سەوز کۆسار

ئەڵقورِنێمن رزگێ ئەژ سەفەرنامەێ رووبار و

هاڵێ دەریایێ ها دە ئاسوو...

هر روز، دوشادوش روحِ سبز کوهستان

سطری از سفرنامه‌ی رودخانه می‌نوشیم و

در افق جاری‌ست همچنان دریایی...

(۵۱)

هوورەێکە دڵ

ک نەشنەفتینەێ

بزۆ کەفتینە لارِێ!

دل، آوازی اهورایی‌ست

چو نشنیدی‌اش

بدان که بیراهه رفته‌ای!

(۵۲)

گڵاڵ،

ئاوژەنییە

...تا حەقیقەت دەریا

رود،

شناگری‌ست

...تا حقیقتِ دریا

(۵۳)

دە ناو رەز گەردوون

ئەڵ یەێ پەلارە ئەژ پەلارەل فرەێ مەوێ

گلە ئەنگیرەکەێ کچکەێ زەمی!

در تاکستانِ جهان

بر خوشه‌ای از خوشه‌های فراوانِ یک درخت مَو

حبّه انگورِ کوچکِ زمین!

(۵۴)

هۆچ شوون پایٚ نەکەفتێیە

ئەڵی بەرف قورسە و

کردێیەو گەر دار بەلییەل، مۆنگ!

هیچ ردّ پایی نیفتاده

بر این برفِ سنگین و

از درختانِ بلوط، بالا رفته ماه!

(۵۵)

گلەی دکرد زەمی:

"ئمساڵ، هۆچ ڤارۆ نەڤارییە و

باخەکە گردیٚ پلٚمژکیایٚە".

ڤەلیٚ دە ناو دڵ م، گوڵاڵە کوچکلٚەیٚ پشک کردۆیی!

گلایه می‌کرد زمین:

«امسال، باران نباریده هیچ و

باغ یکسره پژمرده‌ست».

در دلِ من اما، لاله‌ی کوچکی شکُفته بود!

(۵۶)

ئەوره‌ل سیێ، کڵ دن و

دەس کردێیه چەمەر، ڤارۆ:

سۆرەگوڵ زاگرۆسییێ شەهید بییه

ابرهای سیاه هلهله‌کُنان و

باران به سماعِ سوگ مشغول:

در شهادتِ یک گُل‌سرخِ زاگرسی

(۵۷)

ڤه بڵاچەیێ ئەوِر و

ئەڵپەڕکەیێ ڤارۆ

چەپەیێ گوڵ هێروو ئەڵسیا ئەژ خەو

با آذرخشِ ابر و

رقصِ باران

دسته گُل خطمی ز خواب برخاست

(٥٨)

لەفاو بهارە

ڤە سەرپەنجەیٚ پینەڤەسەیٚ

کەریٚکەمە خەڤەر ئەژ خەو

سیلابِ بهاری

با سرانگشتانِ پینەبستەاش

بیدارم می‌کند از خواب

(٥٩)

لەفاو

ئەژ دیار ڤیرمۆنەل شەوەکی یەتویی

دەنگەدەنگیٚ ئەژەیٚ نییە ئیٚڤارە

سیلاب

از سرزمینِ خاطراتِ بامدادی آمده بود

تنگِ غروب، همهمەای نیست از او

(۶۰)

کەڵمەسەل

ڤە بێدەنگ

تەماشایٚ گڵارێژۆ کەرن

گُل‌های حسرت

در سکوت

به تماشای برگریزان نشسته‌اند

(۶۱)

گوڵدەمەل بڵاڵیک

ڤە دەم تاف دچن

ڤەرەو شەو

شکوفه‌های سپیده‌دمِ آلبالوی کوهی

در خروشِ آبشار

به سوی شب روانه‌اند

(۶۲)

یەکم ئامووژیاری:

"نە" ڤتن بنە رایێ خوەت

نخستین اندرز:

«نه» گفتن به خود بیاموز

(۶۳)

نشۆنەیێ سەرکەفتنە

کرێ ک ڤە دەور سەر چیا کێشیانە

قازقوڵنگەل

نشانه‌ی پیروزی‌ست

خطی که بر فرازِ سر کوهستان کشیده‌اند

دُرناها

(۶۴)

ئەریٚ، ریٚی هۊچ گوڵەفتاویٚ نەکەفتیٚیە ئەڵ ئی نسارە؟!

گذرِ هیچ آفتابگردانی آیا نیفتاده به این سایه‌سار؟!

(۶۵)

چەن لیسک

ئەژ ئی بنارە ئەڵکیٚشن

تا رەنگ گوڵەفتاو بگری، نسار؟!

چند پرتوِ نور

از این دامنه‌ی کوه باید که بَرکِشند

تا چون آفتابگردان شَوی، ای همیشه سایه‌سار؟!

(۶۶)

ئەڵ ئەق لق دارە

شکووفەیٚ ئەرخەڤانییٚ دە بایٚ شەکیٚ

ناویٚ نەیٚزۆنم

بر آن شاخه‌ی درخت

شکوفه‌ای ارغوانی در باد می‌جُنبد

نامش را نمی‌دانم

(۶۷)

کاشکا دارسمنەک

ئەژ ناو دارەل

تەنیا سدارە ئەڵبژارتا!

کاش

از میان دار و درخت

دارکوب، تنها دارِ اعدام را برمی‌گزید!

(۶۸)

ده ساڵ جەنگ

ئەژ گرد گوڵەل فرەترە

گوڵ ئەسرین!

در سالِ جنگ

فراوان‌تر از تمام گُل‌هاست

شکوفەی اشک!

(۶۹)

دە پەنا بەردیٚ

گوڵ نەرگس، زڵفەل تەڕیٚ هشک کەریٚ

ئەۆدمایٚ بایەڕووە

در پناه سنگی

گُل نرگس، گیسوانِ خیس‌اش را خشک می‌کند

پس از توفان

(۷۰)

هەێک ڤلات، لێزەکەن و لانەڤاز بی

هنارەس، هنایێ تفەنگە

وقتی وطن، آوارەی بی‌آشیان شد

فریادرس، فریادِ تفنگ است

(۷۱)

ئاخ! سیێپریسکەکە

تو ڤەو باڵ زەمدارتە ئازادی

م ڤە ئی ئازایمە، منەیکەر ئازادییم هاڵێ

آه! ای پرستو

تو با آن بالِ زخمی‌ات آزادی

من با این تنِ بی‌زخم، جویندەی آزادی‌ام هنوز

(۷۲)

تیژتر ئەژ بگدەیٚ بایٚە

باوڕیٚ ک ئاشاردەو

دە دڵ تەلیٚ گیا

بُرّندەتر از دشنەی باد است

ایمانِ نهفته در دلِ

یک شاخەی باریکِ گیاه

(۷۳)

ئیٚڤارە، تووژاڵ یەکم بەرف

نیشتیٚیە ئەڵ یاڵ

مۆنگەشەو کوتپڕیٚ!

هنگام غروب، لایەی نازکِ نخستین برف

بر قلّه نشسته

مهتابی ناگهانی!

(٧٤)

ڤە گرێڤە دێیام ڤەدی

کردمە کارێ، ڤە دەمەخەنە بچم!

با گریه زاده می‌شوم

بادا که با خنده رَوَم!

(٧٥)

سەفەرێکە

ئەژ خوەت ڤەرەو خوەت:

ژین

سفری‌ست

از خود به خویش:

زندگی

(۷۶)

ئەرێ مردن، لێژییەکەێ ملەێ دماینە؟!

آیا مرگ، سرازیریِ آخرین گردنه است؟!

(۷۷)

ئەر هووکارەێ کەفتنی و

باڵ نەێگری

ئاسمۆ ئنکار نەکە!

گر خو گرفته‌ای به افتادن و

نمی‌پَری

آسمان را مکُن انکار!

(۷۸)

تەژگاکەیٚ گەردوون

ڤە پریسکەیٚ ئشق و ئازادی

ئەوٚکریا

اجاقِ عالَمِ هستی

با شرارەی عشق و آزادی

افروخته شد

(۷۹)

دەنگ ڤەچکردن دار بەلییەل بەرزترە

یا کلٚپەکلٚپ پاییز؟!

آوای جوانەزدنِ بلوطها بلندتر است

یا صدایِ شعلەهای پیاپیِ پاییز؟!

(۸۰)

رچ ئشکنیٚ

ڤەچیٚ ئمیٚ

ڤەرەو ملەیٚ ئەفتاو

از میان برف و یخ، رَه می‌گشاید

جوانه‌ای امید

رو به قلّه‌ی خورشید

(۸۱)

گلٚپەیٚ گولٚیٚ تۆمارزوو ڤاران

ئەژ ناو خولٚەکوو دیرۆک:

کوردستان!

لهیبِ آتشِ گُلی مشتاقِ باران

از میانِ خاکسترِ تاریخ:

کُردستان!

(۸۲)

ساوڵ هەر گرفتێ

داوڵێکە

ئەر پەلەڤەر دڵت، نم بفرێ

شبحِ هر مانعی

مترسکی‌ست

اگر پرنده‌ی دلت، در ارتفاعِ پَست می‌پرد

(۸۳)

کوم رهێڵ

ئی خاک‌وخوڵە ماڵێ

تا چەو دڵ بوینێ؟!

کدامین رگبارِ باران

می‌روبد این گرد و غبار

تا چشمِ دل ببیند؟!

(۸۴)

ده بەرف ئی کارەساتە، تەنیا یەکێ نوقم نەڤی و

ژیا

ئەڤیش "همێ"!

در برفِ این حادثه، تنها یکی غرقه نشد

و زنده ماند

آن‌هم «امید»!

(۸۵)

ئاشتی

لەوەخەنەێکە

ئلاتنێ دێرتر ئەژ گرد ئاسارەل

صلح

لبخندی‌ست

طلوع‌اش دیرتر از همه‌ی ستاره‌ها

(۸۶)

باڵفڕنەک

هەێڤایە ئەژ دەس زاروو

ڕێڤارێ دە منەی ئازادی!

بادبادک

گریزان از دست کودک

رهگذری در جستجوی آزادی!

(۸۷)

"ئێمکە"ێ ئاونگێ

ئەڵ پەڕەێ گوڵ هێرووێ

"هەێتاهەێ"ـە

«اکنونِ» شبنمی

بر گُلبرگِ یک خطمی

«تا ابد» است

(۸۸)

باڵداریٚ کوچکڵه و

هووڵ ئاسمۆنیٚ پڕ ئه‌ژ چنگڕ...

مه‌تڵ "ئه‌ڵبژاردنیٚ هه‌میشه‌یی"!

پرنده‌ای کوچک و

هراسِ آسمانی پُر از چنگال...

داستانِ «انتخابی همیشگی»!

(۸۹)

پایزه‌پڵه

سڕی

ئه‌ڤه‌ێک ئه‌ژ یایٚ و ڤیر بڵاڵیکه‌یل مه‌نوِیی

بارانِ پاییزی

سرُد

هرآنچه از خاطره‌ی آلبالوهای کوهی مانده بود

(۹۰)

شەوەکی

شەقەیٚ باڵ خەو

چی شاقەشاق کیەوگە

سپیدەدم

صدای بالِ رؤیا

همچو آوای خواندنِ کبک است

(۹۱)

گەردوون، پرتووکێکە

ئنسان خۆنێکەیٚ

جهان، کتابی‌ست

انسان می‌خوانَدَش

(٩٢)

بژی

نە ڤە باڵەتەپە،

ڤە باڵگرتن!

زندگی کُن

نه با بال‌بال‌زدن،

بلکه با پرواز!

(٩٣)

ئەژ زەم تین

تا سارێژ ئاو

تەنیا گرمەرێ مەنێیە

از زخمِ عطش

تا التیامِ آب

تنها تُندری مانده‌ست

(۹۴)

دمایۊ گڵاڕێژۊن ئێڤاره

تەنیا، چریکەیۊ قەنارییۊ مەن

ئەڵ چڵ داره ژارەکه

از پسِ خزانِ عصر

تنها، آوازِ یک قناری ماند

بر شاخه‌ی درختِ بینوا

(۹۵)

دما بڵێزەیۊ شەم

نووا ـ سووار گوڵدەمه

ئەر ئمیۊ، پا ڤەگەز بیۊ

آخرین شعله‌ی شمع

سرقافله‌ی صبحدَم است

شکیبایی کند اگر امید

(۹۶)

گل‌گلێ "ئە" ڤتنێ بەسە، ئەڕا کەفتن

گل‌گلیش یەێ "نە" بەسە، ئەڕا فڕین

گاهی سقوط را کفایت می‌کند، گفتنِ «آری»

گاه هم یک «نَه»، کفایت می‌کند پرواز را

(۹۷)

ژین، پرتووکێکە

خوەت نیسنینەێ

زندگی، کتابی‌ست

خود می‌نویسی‌اش

(۹۸)

ئەر زەمی هەسار باڵنەله

ئێمداڵ ئاسمۆ کوورەو؟!

اگر زمین، حصارِ پرنده‌هاست

پس آسمان کجاست؟!

(۹۹)

بەردێ ئەژ کەمەر گلوور بی و

پەپییێ هڵەوپڵە فڕی

هام‌شووێ چی مەرگ و ژی!

سنگی از فراز کوه غلتید و

پروانه‌ای شتاب‌آلود پَرید

رفت و آمدی به‌سانِ مرگ و زندگی!

(١٠٠)

قاز کوییەل

ڤێنەیٚ لەوەخەنەیٚ

گل‌ئاوردن، ئەوەدما هناسەیٚ سەردیٚ

دُرناها

همچو لبخندی

بازآمدند، از پسِ یک آهِ سرد

(١٠١)

تریفەیٚ مۆنگ

چرچیٚ خسە دڵ داووڵ!

پرتوِ ماه

ترسی به دلِ مترسک انداخت!

(۱۰۲)

نەمر، گیۆدارێکە

دە ڤڵات ئەڵبەس ژییێ

نامیرا، جانداری‌ست

در سرزمینِ شعر می‌زید

(۱۰۳)

ئەژ کەێ ڤەی لا

ئەڵبەس، دژەژەهر هناسەێ ئژدهاێ "تەنیاییـ"ـە؟!

از چه هنگام بدین‌سو

شعر، پادزهرِ نَفَسِ اژدهای «تنهایی»ست؟!

(۱۰۴)

کوڵ گرتێیه پەلەپیتکەیٚ ڤریایٚ هنام

تا نەوا چەکمە سێیا

پا بنیٚ ئەڵ سووسەنیٚ

ماشەی هشیارِ فریادم نشسته در کمین

تا مبادا چکمه‌سیاهِ بدشگون

پا نهد بر سوسنی

(۱۰۵)

کەیٚ، دە کوو، ڤەر کێیەل "ڤیر فره دیر"ـێکم؟

کِی، کجا، برای چه کسانی «خاطره‌ی بسیار دور»ی هستم؟

(۱۰۶)

مردن، بنیانان سرووێکه

چی کووچبار

ک بنیاێ قازقوڵنگەله

مرگ، سرآغازِ سرودی‌ست

چونان کوچ

که آغازِ دُرناهاست

(۱۰۷)

ئێگل، دەرڤەچیش دڤییه بزەێ

ئەڵ دەموچەق گرژ ئی دیڤاره

ئاخ! تەنیا ئەگەر باڵنەێ "ئازادی" بچریکەنا...

پس، پنجره هم لبخندی می‌شد

بر چهره‌ی عبوسِ این دیوار

آه! تنها اگر پرنده‌ی «آزادی» می‌خواند...

(١٠٨)

بژی و مەمر

ئەمان نە ڤە بژیمەمر ژێردەسی!

زندگی کُن و نمیر

ولی نە با بخور و نمیرِ بُشقاب (فرودستی)!

(١٠٩)

دەسەلم، گیایٚ پەژارە

چەوەلم، کەنیی خەم

ئێمکە دارسۆنیٚ سێیام

دستانم، گیاهِ اندوه

چشمانم، چشمەی حسرت

اکنون جنگلی سیاهم

(١١٠)

ئەرێ! تەڤەرێ خوازم و

گوارياێن ئەژ ناو دڵ ئاێنه

تا ئبراهم چارەنۆیسەکەێ خوەم بم

آری! تبری می‌خواهم و

قلبِ آینه را پیمودن

تا ابراهیمِ سرنوشتِ خویش باشم

(١١١)

دڵنەرم و

بەردین؛

داڵکم کۆ!

مهربان و

بَرکشیده از سنگ؛

مادرم کوه!

(١١٢)

ئازادی، کتاو رۆمانێکه

ئگەرد یەکتری نیسنێم و خۆنێمنەیۆ

آزادی، کتاب رُمانی‌ست

با همدیگر می‌نویسیم و می‌خوانیم‌اش

(١١٣)

پەپییێکم

بەرزەفرٟتر ئەژ ئەڵۆق

ناوم: "ئاوەخت"!

پروانه‌ای هستم

بُلندپروازتر از عقاب

نامم: «آرزو»!

(۱۱۴)

گەریلا، کوو ئەڵبەسێکە

ڤە رستەیلێ

چنیایە ئەژ ئەڤین و ئازادی

مجموعه شعری‌ست، گریلا

با جمله‌هایی

بافته از عشق و آزادی

(۱۱۵)

نڤیسکار "حەقیقەت"

ئازادییە

خوٚنەرەکەێ، دڵ

نویسنده‌ی «حقیقت»

آزادی‌ست

خواننده‌اش، دل

(١١٦)

داڵک ڤەدی یەتن دووارەم و

هەلوورکم:

دار!

مادرِ تولّدِ دوباره و

گهوارەام:

دار (درخت)!

(١١٧)

پەنێ تر:

تەنانەت دە ئاسمۆنیش

پەلەقاژە، فڕین نییە!

درس عبرتی دیگر:

حتی در آسمان هم

دست‌وپازدن، پرواز نیست!

(۱۱۸)

فره گل

"بێسەر"، سەربەرز و

"سەردار"، سەرشووڕە!

بسا

که «بی‌سر»، سرافراز است و

«سردار»، سرافکنده!

(۱۱۹)

گرد جا دامه پا

چی ڤەرز گومبییەێ باێ؛

ڤە منەی خوەم و گڕێ ستار گرتن

همه‌جا را درنَوَردیدم

همچون فصلِ گمشده‌ی باد؛

در جستجویِ خویش و لحظه‌ای آرامش

(١٢٠)

کەنیاوێکە ژین

دچوو... دچوو

تا نادیار چووڵ و بێیاز مەرگ

زندگی، چشمه آبی‌ست

می‌رود و می‌رود

تا ناپیدایِ دشتِ خالی و فراخِ مرگ

(١٢١)

م، تو، ئەڤی

خەنجەرەل دە خڵاف خەوبردەکەیٚ ژەنگار ڤەسە.

ئەما ملهوڕ، هوچ دەربەن نییە

باکیٚ نییە!

منو تنو ئەڤی

بووێمنە خەنجەر دەسە زێڤینە ئەڵکێشیایەکەیٚ "ئێمە"

تا چوار ستین لەشیٚ ئیگلە بێیایە لرە!

من، تو، او

خنجرهای خُفته در نیامِ گرفته زنگار.

دیکتاتور اما، ککَش هم نمی‌گَزد

انگار نه انگار!

من، تو، او

خنجر دسته نقره‌ی آخته‌ی «ما» باشیم

تا چار ستونِ تن‌اش بلرزد این‌بار!

(۱۲۲)

ئەڤ ڤەدی یەتن ئاسارە ئەشم

ڤەر شەڤ مەزایێ چەڤەڕێ

ئەڤ راوهات گڵاڵ و چەم ئەشم

ڤەر کەنییێ ک خەو دەریال ددی

مزگانا دم شنەبایێ دڵداری

ڤە پرچەل ئازیەتبار رەنگینێ

ئێو ڤەر ڤڵاتەکەم کوردستان

ئەڤ ئازادی ئەشم... ئازادی!

از تولّد ستاره گویم

شبِ عقیمِ انتظار را

از [ماجرایِ] جاریِ رود خبر دهم

چشمه‌ای که خواب می‌دید دریا را

مژده می‌دهم نسیمِ عشق را

به گیسوانِ سوگوارِ زیبایی

و برای وطنم کُردستان

از آزادی می‌گویم... آزادی!

مجموعه شعر دو زبانەی کُردی ـ فارسی

گفتگو با باد

ریوار آبدانان

چیا